

Sistemul asigurărilor privind accidentele de muncă și bolile profesionale în Republica Moldova

Opțiuni privind cotele de contribuții

Publicațiile Biroului Internațional al Muncii se bucură de protecția drepturilor de autor în baza Protocolului 2 la Convenția Universală privind Drepturile de Autor. Reproducerea unor fragmente scurte din aceste publicații este însă permisă, cu condiția menționării sursei. Cererile pentru obținerea drepturilor de reproducere sau traducere se vor face în adresa ILO Publications (Drepturi și Licențe), Biroul Internațional al Muncii, CH-1211, Geneva 22, Elveția sau prin e-mail: pubdroit@ilo.org. Biroul Internațional al Muncii se bucură să primească astfel de solicitări.

Bibliotecile, instituțiile și alți utilizatori înregistrați la organizațiile care se ocupă de protecția drepturilor de reproducere pot face copii de pe aceste materiale în conformitate cu autorizațiile care le sunt emise în acest scop. Vizitați www.ifrro.org pentru a găsi organizația responsabilă de acordarea drepturilor de reproducere în țara dumneavoastră.

Employment injury insurance in the Republic of Moldova: options for contribution rates / ILO Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe. - Chisinau: ILO, 2013 = Sistemul asigurărilor privind accidentele de muncă și bolile profesionale în Republica Moldova: opțiuni privind cotele de contribuții / Organizația Internațională a Muncii, Echipe de asistență tehnică privind munca decentă și oficiul de țară pentru Europa Centrală și de Est. - Chisinau: OIM, 2013

ISBN 978-92-2-028003-4; 978-92-2-028004-1 (web pdf)

ILO Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe

employment accident benefit / occupational injury / accident insurance / contributions / role of ILO / Moldova, Republic

02.11

ILO Cataloguing in Publication Data

Denumirile utilizate în publicațiile OIM, care sunt în conformitate cu practica Națiunilor Unite, precum și prezentarea materialului în aceste publicații nu implică expresia vreunei opinii din partea Biroului Internațional al Muncii cu privire la statutul juridic al unei țări, zone sau teritoriu sau al autorităților sale sau cu privire la delimitarea frontierelor sale. Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în articole, studii și alte lucrări le revine exclusiv autorilor, iar publicarea lor nu constituie o susținere de către Biroul Internațional al Muncii a opiniilor exprimate în ele.

Referirile la nume de firme, produse și procese comerciale nu implică aprobarea acestora de către Biroul Internațional al Muncii, precum și orice nementionare a unei anumite firme, a unui produs sau proces comercial nu este un semn de dezaprobare.

Publicațiile și produsele electronice ale OIM pot fi obținute prin marile librării sau birouri locale ale OIM din numeroase țări, sau direct de la ILO Publications, Biroul Internațional al Muncii, CH-1211 Geneva 22, Elveția. Catalogele sau listele de noi publicații sunt disponibile gratuit pe adresa de mai sus sau prin e-mail: pubvente@ilo.org

Vizitați site-ul nostru: www.ilo.org/publns

Prefață

Accidentele de muncă și bolile profesionale reprezintă o îngrijorare serioasă pentru toți angajatorii, muncitorii și Guvernul Republicii Moldova. Securitatea și sănătatea în muncă este recunoscută drept o prioritate în cadrul Programului de Țară privind Munca Decentă pentru Moldova în perioada 2012–2015.

În efortul său de a îmbunătăți sistemul asigurărilor pentru accidentele de muncă și bolile profesionale în Moldova, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a solicitat asistență tehnică din partea OIM pentru elaborarea cotelor de contribuții din cadrul sistemului de indemnizații pentru accidentele de muncă și bolile profesionale care reflectă riscul din sectoarele de activitate și oferă stimulente pentru devotamentul angajatorilor față de prevenirea accidentelor la locul de muncă și bolile profesionale, și colaborării în vederea înlesnirii revenirii rapide a lucrătorilor accidentați la muncă.

Acest raport prezintă opțiunile de determinare a cotelor de contribuții din sistemul asigurărilor pentru accidentele de muncă și bolile profesionale din Moldova. Raportul a fost pregătit de dl Gilles Binet, Expert Actuarial. Acest raport final a fost elaborat sub supravegherea dlui Kenichi Hirose, Specialist Superior în Protecția Socială, Echipa de asistență tehnică privind munca decentă și oficiul de țară pentru Europa Centrală și de Est (OIM DWT/CO-Budapesta). Olga Dontsova și Ramona Padurean, stagiare la OIM DWT/CO-Budapesta, au furnizat asistență editorială în finalizarea acestui raport.

În luna martie 2013 a avut loc o misiune comună a Expertului Actuarial și a Specialistului Superior în Protecția Socială cu scopul de a colecta date și de a realiza consultări cu Guvernul și partenerii sociali. Proiectul de raport a fost prezentat în cadrul Întrevederii Tripartite privind Asigurările pentru Accidentele de Muncă și Bolile Profesionale din Moldova care a avut loc la 17 septembrie 2013 la Chișinău. Comentariile primite de către autoritățile guvernului și reprezentanții partenerilor sociali de la ședință au fost reflectate în acest raport final. Dna Oxana Lipcanu, Coordonatorul Național Interimar OIM Moldova și asistentele sale, Carolina Chicuş-Bodean și Virginia Badiu, au oferit asistență valoroasă pe durata misiunii și pregătirii acestui raport.

Acest raport este organizat după cum urmează: Capitolul 1 ne oferă rezumatul sistemului asigurărilor pentru accidentele de muncă și bolile profesionale din Moldova. Capitolul 2 ne oferă o privire generală a studiului și ia în discuție aspectele generale ce țin de determinarea cotelor de contribuții. Capitolul 3 descrie rezultatele preliminare ale cotelor de contribuții medii estimate ale indemnizațiilor pentru accidentele de muncă și bolile profesionale. Capitolul 4 prezintă determinarea cotelor de contribuții după grupurile de risc (grupurile sectoarelor de activitate) ca două opțiuni. Capitolul 5 explică motivarea și mecanismul de bază al sistemului de cotizare al unor angajatori individuali și ia în discuție aspectele ce țin de implementarea unui astfel de

sistem în Moldova. Capitolul 6 prezintă un rezumat al opiniilor partenerilor sociali și se încheie cu aspectele ce țin de acțiunile de viitor. Trei Anexe completează raportul cu explicații ale unor aspecte tehnice detaliate. Anexa A oferă descrierea metodelor actuariale pentru estimarea costurilor medii ale acestor indemnizații. Anexa B prezintă ilustrarea procesului de calculare a cotelor de contribuții. Anexa C prezintă un studiu de caz al sistemelor cotelor de contribuții pe bază de experiență din Japonia și din Quebec.

Considerăm că acest raport va servi drept bază de cunoștințe utile pentru cei care se ocupă de elaborarea unui sistem mai bun de protecție împotriva accidentelor de muncă și bolilor profesionale din Moldova.

Budapesta, luna noiembrie 2013

Antonio Graziosi
Director
OIM DWT/CO-Budapesta

Kenichi Hirose
Specialist Superior Protecția Socială
OIM DWT/CO-Budapesta

Cuprins

Prefață	iii
Lista acronimelor și abrevierilor	viii
Rezumat	ix
Capitolul 1 Sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale în Moldova	1
1.1 Privire generală	1
1.2 Acordarea indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale în prezent	2
1.2.1 Serviciile de asistență medicală și reabilitare	3
1.2.2 Indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă	3
1.2.3 Pensiile pentru invaliditatea permanentă	3
1.2.4 Pensiile pentru urmași și indemnizațiile unice	4
1.2.5 Compensația proporțională cu vina angajatorului	5
1.2.6 Cheltuielile ce țin de indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale	5
1.3 Observații privind sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova	6
Capitolul 2 Perspectiva studiului actuarial	8
2.1 Selectarea sistemului de finanțare și sistemului de cotizare	8
2.2 Opțiunile pentru stabilirea cotelor de contribuții	9
2.3 Perioadele de evaluare și frecvența examinării	10
Capitolul 3 Estimarea cotei medii de contribuții	12
3.1 Metodologia	12
3.2 Rezultatele preliminare ale estimării	14
Capitolul 4 Cotele de contribuții diferențiate după sectorul de activitate	16
4.1 Clasificarea angajatorilor	16
4.2 Cotele diferențiate în baza experienței din Moldova	20
4.3 Adoptarea sistemului de cotizare din România cu modificări	22

Capitolul 5 Sistemul de cotizare în baza experienței	26
5.1 Caracteristici ale sistemului de cotizare pe bază de experiență	26
5.2 Probleme ce pot surveni odată cu o posibilă introducere a sistemului de cotizare pe bază de experiență în Moldova	27
Capitolul 6 Concluzii	31
6.1 Opinii ale partenerilor sociali	31
6.1.1 Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova	31
6.1.2 Confederația Națională a Patronatului din Moldova	31
6.2 Concluzii și pașii ulteriori	32
Anexa A Metodele actuariale de estimare a cotei medii de contribuții	34
A.1 Formula de bază pentru cotele de contribuții	34
A.2 Indemnizații pentru incapacitatea temporară	35
A.3 Pensiile pentru invaliditatea permanentă	36
A.4 Pensiile de urmaș și indemnizațiile unice	36
Anexa B Ilustrarea procesului de estimare a cotei medii de contribuții	38
B.1 Date și ipoteze	38
B.2 Estimarea cotei medii de contribuții	46
Anexa C Exemple de sisteme de cotizare pe bază de experiență	48
C.1 Japonia	48
C.2 Quebec	49
Bibliografie	51

Lista tabelelor și cifrelor

Tabelul 1.1	Cheltuielile ce țin de indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova, 2011	6
Tabelul 3.1	Sfera de aplicare a răspunderii asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova	13
Tabelul 3.2	Estimări preliminare ale cotelor medii de contribuții din sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova	15
Tabelul 4.1	Comparația nivelurilor de clasificare a NACE Rev. 1.1 și NACE Rev. 2	17
Tabelul 4.2	Coreșpunderea dintre secțiunile NACE Rev. 1.1 și NACE Rev. 2	17
Tabelul 4.3	Numărul de întreprinderi și angajați după sectorul de activitate din Moldova, 2011	19
Tabelul 4.4	Estimări preliminare ale coeficienților riscului relativ după sectorul de activitate din Moldova	21
Tabelul 5.1	Numărul de întreprinderi după dimensiune din Moldova, 2011	28
Tabelul 5.2	Descrierea dimensiunii întreprinderii	29
Figura 2.1	Orarul – examinarea anuală în baza informației din ultimii 3 ani	11
Figura 4.1	Numărul grupurilor de risc după cota de contribuție din România, 2009	24
Tabelul B.1	Numărul persoanelor asigurate din sistemul național de asigurări sociale din Moldova, 2009–2012	39
Tabelul B.2	Estimarea densității veniturilor asigurabile, 2009–2011	39
Tabelul B.3	Numărul accidentelor de muncă per 100 de lucrători din Moldova, 2004–2010	40
Tabelul B.4	Numărul accidentelor de muncă per 100 de lucrători în țări selectate, 2010	40
Tabelul B.5	Estimarea duratei indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară de muncă din Moldova, 2008–2012	41
Tabelul B.6	Durata medie a incapacității temporare de muncă în țări selectate, 2010	41
Tabelul B.7	Informații referitoare la indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de muncă din Moldova, 2008–2012	42
Tabelul B.8	Informații privind indemnizațiile pentru invaliditatea permanentă în Moldova, 2007–2010	42
Tabelul B.9	Informații privind cazurile de deces datorate accidentelor de muncă din Moldova, 2006–2011	44
Tabelul B.10	Cazurile de deces cauzate de accidente de muncă per 1000 lucrători în țări selectate, 2010	44

Lista acronimelor și abrevierilor

CNAM	Compania Națională de Asigurări în Medicină
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
OIM	Organizația Internațională a Muncii
NACE	Activitățile Economice din Comunitatea Europeană
BNS	Biroul Național de Statistică
PAYG	Plată pe măsura încasărilor curente

Cursul valutar

1 Euro = 17.76 Leul moldovenesc (MDL) (la data de 04.10.2013)

Rezumat

Indemnizarea pentru accidente de muncă și bolile profesionale este strâns legată de securitatea și sănătatea în muncă. Pentru a reduce accidente de muncă și bolile profesionale, este indispensabil de a crea sinergii pozitive între indemnizare și prevenire. Sistemele de cote de contribuții în bază de risc concepute adecvat sunt, în mod general, considerate un instrument eficace în vederea asigurării stimulentei pentru devotamentul angajatorilor față de acțiunile de prevenire și pentru sensibilizare cu privire la securitatea și sănătatea în muncă.

Sistemul actual al asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova oferă un pachet elementar de asistență medicală și indemnizații bănești. Primele 20 de zile de muncă pierdute din cauza accidentului de muncă și bolilor profesionale sunt plătite direct de către angajatori. Restul indemnizațiilor sunt plătite de sistemul asigurărilor naționale în sănătate și sistemul asigurărilor naționale sociale și finanțat din contribuțiile lucrătorilor asigurați și angajatorilor. Deși cota-parte a angajatorilor la contribuțiile asigurărilor sociale naționale este mai mare, nu există contribuții alocate pentru indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale. În plus, indemnizația este plătită în caz de neglijență a obligativității de a se conforma regulamentului de securitate.

Scopul acestui raport este de a explica caracteristicile esențiale ale sistemului diferențiat de cotizare și a sistemului de cotizare pe bază de experiență și de a analiza aspectele ce țin de implementarea lor în contextul din Moldova. Una din întrebările cruciale este cum poate fi găsit un echilibru dintre obligațiile individuale și solidaritatea colectivă cu scopul de a îmbunătăți protecția financiară a tuturor părților și de a oferi stimulente pentru prevenire. Datorită cantității limitate de date, rezultatele estimate sunt de natură preliminară care solicită validare ulterioară cu date mai sigure. Totuși, metodologia și procesul determinării cotelor de contribuții explicate în acest raport pot servi drept un ghid pentru o revizuire ulterioară.

Drept premisă pentru implementarea acestor măsuri, în primul rând, sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale ar trebui transferat într-un sistem “no-fault” care garantează un nivel adecvat de indemnizații pe durata eventualității accidentului de muncă și a bolilor profesionale; și în al doilea rând acțiunile prioritare ar trebui orientate spre îmbunătățirea colectării datelor privind accidente de muncă și bolile profesionale la nivel de sector de activitate și întreprindere.

Pentru a determina cota de contribuții, primul pas este de a estima cota medie de contribuții necesară pentru finanțarea indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale și cheltuielile administrative. Rezultatele preliminare indică că cota medie de contribuții a indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale este de 0,238% conform ipotezei de bază și 0,349% conform ipotezei alternative. Ambele rezultate indică că cota de

contribuții la asigurările pentru accidente de muncă și bolile profesionale reprezintă o porțiune mică din cota totală de contribuții la asigurările sociale de stat a angajatorilor.

Estimările preliminare ale cotelor de contribuții au fost stabilite pentru 14 sectoare de activitate conform clasificării utilizate în prezent în Moldova. Rezultatele sunt prezentate reieșind din coeficienții riscului relativ care reprezintă gradul de risc al fiecărui grup de cote în raport cu riscul mediu. Totalitatea celor 14 grupuri de risc constă din (i) patru sectoare de activitate cu risc înalt (mineritul și munca în cariere; energia electrică, gaze și apă; construcții; și administrația publică și apărarea) cu un risc mai mare de două ori decât riscul mediu, (ii) două sectoare de activitate cu risc scăzut (hotel și restaurant; și educație) cu un risc de două ori mai mic decât riscul mediu și (iii) restul celor opt sectoare de activitate al căror risc se află în cadrul celor 40% ale riscului mediu.

Dacă ar fi disponibilă o bază de date completă care să permită efectuarea adecvată a calculurilor costurilor, grupul de risc ar putea fi compus din 25 până la 35 de grupuri de cote în baza Activităților Economice din Comunitatea Europeană. Este importantă verificarea credibilității riscului din punct de vedere statistic în contextul din Moldova. În cazul în care nu sunt disponibile cantități de date statistice în viitorul apropiat, ar putea fi utilizată metoda aplicată de România pentru a complementa experiența Moldovei.

Sistemul de cotizare pe bază de experiență (de asemenea, denumit sistemul de cotizare pe bază de merit sau sistemul primei de asigurare “bonus-malus”) are menirea de a servi drept un stimulent pentru angajatori în vederea reducerii numărului de lucrători accidentați și a duratei de timp pierdută prin încurajarea angajatorului să stabilească și mențină programe de securitate și prevenire și de a asista lucrătorul să revină la muncă cât mai curând posibil. În cadrul sistemului, cota de contribuții a unui angajator individual este ajustată de la cota sectorului de activitate corespunzător conform experienței ce ține de accident și măsurile de prevenire a accidentului luate de angajator.

Ar fi posibil ca Moldova să elaboreze un sistem de cotizare pe bază de experiență de perspectivă pentru angajatori care să întrunească criteriul de credibilitate statistică pentru a putea anticipa o rată stabilă a cererilor de indemnizare. Cu condiția că sfera de acțiune a cotelor pe bază de experiență acoperă toate întreprinderile mari și mijlocii precum și anumite întreprinderi mici clasificate în grupurile cu risc înalt, se estimează precum că cel puțin 5% din întreprinderi sau cel puțin 60% din angajatori ar putea fi supuși sistemului de cotizare pe bază de experiență din Moldova. Sunt prezentate studii de caz din alte țări pentru a servi drept îndrumare pentru conceperea sistemului de cotizare pe bază de experiență în Moldova.

Atunci când va fi elaborat și implementat un sistem eficace de cotizare pe bază de experiență din Moldova, țara ar trebui (i) să elaboreze o bază de date solidă a accidentelor de muncă și bolilor profesionale, (ii) să dezvolte capacitatea guvernului și organizațiilor responsabile cu securitatea socială, (iii) să elaboreze regulile necesare și mecanismul pentru aplicarea lor, și (iv) să ia în considerare extinderea măsurilor preventive la toate locurile de muncă.

Partenerii tripartiți din Moldova recunosc importanța unei legături mai strânse dintre prevenire prin intermediul măsurilor de sănătate și securitate în muncă și indemnizarea prin intermediul asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale, deși la această etapă nu există acord privind cotele de contribuții diferențiate sau cele în bază de experiență.

Experiența internațională ne arată că procesul de implementare a sistemului de cotizare pe bază de experiență este complex și, de obicei, necesită câțiva ani. Acest sistem nu poate fi implementat fără un angajament puternic pe durată lungă și un efort continuu din partea partenerilor principali. În cadrul Programului de Muncă Decentă pentru Moldova, OIM este gata să ofere asistență tehnică ulterioară care să susțină recomandările din acest raport.

Capitolul 1

Sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova

1.1 Privire generală

La nivel global, forma și structura sistemelor de protecție împotriva accidentelor de muncă și bolilor profesionale variază considerabil, reflectând dezvoltarea lor istorică în diverse țări. Diferențele de la o țară la alta pot fi ilustrate cu următoarele două tipuri de sisteme.

- Pe de o parte, unele țări implementează un sistem obligatoriu “no-fault” de compensații administrat de o instituție publică care, de asemenea, gestionează prevenirea și inspecția.
- Prin contrast, unele țări se bazează pe un sistem direct de obligații ale angajatorului cu o acoperire a asigurării opționale procurată de angajatori de la companii private. Indemnizațiile se bazează pe o combinație de principiu no-fault și a neglijenței angajatorilor. Prevenirea este gestionată de o autoritate separată din cadrul Ministerului Muncii.

Sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale include toți angajații și persoanele care trec o instruire profesională în Moldova. Caracteristicile sale de bază sunt relatate pe scurt după cum urmează:

- Un pachet de indemnizații este disponibil pentru lucrătorii accidentați atât din sistemul public de asigurări sociale de stat cât și din contul angajatorilor în baza principiului no-fault. Cea mai mare parte a indemnizațiilor sunt furnizate în special de sistemul public de asigurări sociale de stat:
 - Costurile pentru indemnizațiile în natură pentru asistența medicală sunt acoperite de sistemul național al asigurărilor de sănătate gestionat de Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM).
 - Indemnizațiile bănești pentru incapacitatea temporară de muncă sunt plătite de către angajator și Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS).
 - Pensiile permanente pentru invaliditate sunt plătite de către sistemul național de asigurări sociale.
- În plus, angajatorul are obligația de a plăti o compensație în caz de nerespectare a obligației de a se conforma regulamentului de siguranță. Accidentele, în special cele grave, pot avea un impact financiar semnificativ asupra întreprinderilor mici în cazul în care sunt găsite vinovate.

- Sursa principală a asigurărilor naționale de sănătate și asigurărilor sociale sunt contribuțiile lucrătorilor asigurați și ale angajatorilor. Cota totală a contribuțiilor pentru asigurarea națională de sănătate este de 7%, acoperită în mod egal de angajatori și lucrători. Cota totală a contribuțiilor pentru asigurările naționale sociale este de 29% (28% pentru sectorul agrar) din care cota lucrătorilor este de 6%.¹ Deși cota angajatorilor la contribuția pentru asigurările naționale sociale este mai înaltă, nu există contribuții alocate pentru indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale. Atât sistemul național al asigurărilor de sănătate, cât și sistemul național al asigurărilor sociale sunt finanțate pe bază de PAYG (plata pe măsura încasărilor curente) conform căruia cheltuielile pentru indemnizații sunt acoperite de contribuțiile curente și nu este înființat nici un fond semnificativ.
- Inspectoratul de Stat al Muncii din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei are 81 de inspectori ai muncii care efectuează aproximativ 6.000 de vizite la 4.000 agenți economici pe an. Inspectoratul de Stat al Muncii joacă un rol în gestionarea cererilor ce țin de accidente de muncă deoarece angajatorii trebuie să raporteze cu privire la accidente care presupun mai mult de 3 zile de absență de la locul de muncă și Inspectoratul de Stat al Muncii trebuie să-și expună părerea privind vinovăția angajatorilor.² Această instituție, de asemenea, compilează date statistice privind accidente de muncă și intervențiile de prevenire la locul de muncă.
- Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice este responsabil de cercetarea, înregistrarea, evidența și raportarea cazurilor de boli profesionale.

1.2 Acordarea indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale în prezent

Această secțiune oferă un rezumat al indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale conform legislației actuale. Cele mai importante legi sunt următoarele:

- Legea nr. 756/1999 privind accidente de muncă și bolile profesionale (în continuare denumite Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale sau mai simplu legea accidentelor de muncă);
- Legea nr. 156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat (denumită în continuare Legea Pensiilor); și
- Legea nr. 186/2008 a securității și sănătății în muncă (în continuare denumită Legea securității și sănătății în muncă).

¹ Ar trebui menționat că Articolul 19 (2) din Legea nr. 489/1999 privind sistemul asigurărilor sociale stipulează precum că persoanele asigurate care muncesc conform acordurilor individuale de muncă vor plăti o treime din contribuția totală.

² În cazuri de boli profesionale, Supravegherea de Stat a Sănătății Publice este, de asemenea, implicată în determinarea legăturii de cauzalitate dintre boli și condițiile de lucru.

1.2.1 Serviciile de asistență medicală și reabilitare

Conform Legii asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale, lucrătorii care suferă de probleme de sănătate ca rezultat al accidentelor de muncă sau bolilor profesionale au dreptul la o gamă largă de servicii medicale, inclusiv: tratamentul ambulatoriu, analize medicale și medicamente, asistență medicală de urgență, servicii medicale în spitale și clinici specializate, operații plastice și servicii ce țin de implanturi, fizioterapie, costuri de transportare, proteze, articole ortopedice și încălțăminte ortopedică (scaun cu roțile, cărucior, etc.) (Articolul 10).

Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale stipulează că ar trebui elaborat un program individual de reabilitare pentru recuperarea capacității de muncă și pentru reducerea necesității de îngrijire permanentă (Articolul 11). În plus, potrivit legii, Casa Națională de Asigurări Sociale ar trebui să asigure alocații pentru reabilitarea profesională (Articolul 13). Totuși, Casa Națională de Asigurări Sociale nu alocă nici un buget pentru programele de reabilitare medicală sau profesională, până acum a acceptat doar un număr limitat de cereri impuse de Instanța de Judecată în decursul ultimilor ani.

Costurile pentru serviciile de medicină primară (servicii de spitalizare și servicii medicale) sunt acoperite de sistemul național de asigurări în sănătate. Deși Compania Națională de Asigurări în Sănătate are dreptul de a recupera costurile pentru servicii de la angajatorii care sunt găsiți vinovați, această prevedere nu este aplicată în practică. Costurile pentru asistența medicală specializată, care nu sunt acoperite de sistemul național al asigurărilor în sănătate, trebuie recuperate din sistemul asigurărilor sociale. Din nou, din cauza lipsei de fonduri, Casa Națională de Asigurări Sociale nu a efectuat acele plăți cu excepția cazurilor în care au fost emise ordine ale Instanței de Judecată.

1.2.2 Indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de muncă

Indemnizația bănească pentru incapacitatea temporară de muncă provocată de accidentele de muncă sau bolile profesionale sunt acordate în bază de certificat medical conform Legii asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale (Articolul 14).

Cuantumul indemnizației este de 100% din salariul mediu lunar³ al lucrătorului accidentat. Indemnizația este plătită din prima zi a incapacității de lucru până la 180 zile (perioadă ce poate fi extinsă până la 30 de zile suplimentare în situații justificate) sau până la recuperare sau la acordarea pensiei pentru invaliditate permanentă. Indemnizația pentru primele 20 de zile este achitată de angajator și celelalte zile sunt achitate de sistemul național de asigurări sociale.

1.2.3 Pensiile pentru invaliditatea permanentă

Persoana asigurată cu grad de invaliditate ca rezultat al unui accident de muncă sau boală profesională este în drept de a primi o pensie de invaliditate din sistemul național al asigurărilor sociale. Pensiile de invaliditate se plătesc atâta timp cât durează invaliditatea. Cuantumul pensiei pentru invaliditate depinde de gradul evaluat de invaliditate (gradul I: pierderea totală a ca-

³ Calculate drept salariul mediu în decursul ultimelor 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul.

pacității de muncă și necesitatea de îngrijire permanentă; gradul II: pierderea totală a capacității pentru orice lucru, dar care nu necesită îngrijire permanentă; gradul III: cel puțin 40% pierdere a capacității de lucru).

Pentru un lucrător asigurat care devine invalid permanent indiferent de cauză, se plătește o pensie de invaliditate din sistemul național al asigurărilor sociale conform Legii Pensiiilor (Capitolul II, Partea 3). Cuantumul pensiei pentru invaliditate este calculat drept produsul salariului mediu lunar în decursul carierei, numărul anilor asigurării și coeficientul ce ține de gradul de invaliditate (42% pentru gradul I, 35% pentru gradul II; 20% pentru gradul III) (Anexa 3 din Legea Pensiiilor). Pensile sunt indexate anual în conformitate cu majorările salariului mediu la nivel național și indicele prețurilor de consum.

Dacă invaliditatea este cauzată de accidentul de muncă sau o boală profesională, atunci Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale oferă o indemnizație suplimentară pe lângă pensia de invaliditate din sistemul public de asigurări sociale de stat (Articolul 16). Cuantumul mărit al pensiei (indemnizației) de invaliditate ca rezultat al accidentului de muncă este de 66,7% din salariul mediu lunar pentru gradul de invaliditate I și gradul II. Pentru gradul de invaliditate III, va fi, de asemenea, luat în considerare procentul pierderii capacității de lucru. Ar trebui remarcat faptul că, în conformitate cu Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale, indemnizațiile pentru invaliditatea survenită ca rezultat al unui accident de muncă se referă numai la o parte suplimentară a indemnizațiilor și, anume, diferența dintre cuantumul mărit al pensiei pentru invaliditatea ca rezultat al unui accident de muncă și pensia socială pentru invaliditate. Ambele indemnizații sunt administrate de Casa Națională de Asigurări Sociale.

1.2.4 Pensile pentru urmaș și indemnizațiile unice

În cazul în care un lucrător moare ca rezultat al unui accident de muncă sau ca urmare a unei boli profesionale, pensiile de urmaș sunt plătite membrilor familiei sale conform Legii Pensiiilor (Capitolul II, Partea 4). Cuantumul pensiilor pentru urmaș este determinat ca un procent din cuantumul din pensia pentru invaliditate de gradul I.⁴ Procentul ține de numărul de urmași: 50% pentru un urmaș, 75% - pentru doi și 100% - pentru trei sau mai mulți. Beneficiarii eligibili sunt următorii:

- copiii de până la 18 ani sau până la 23 ani dacă sunt studenți ai instituțiilor de învățământ general, secundar specializat sau superior; sau indiferent de vârstă în cazul în care au dezaabilități;
- soțul/soția supraviețuitoare care, la momentul decesului persoanei asigurate, a ajuns la vârsta de pensionare sau va ajunge în decurs de 5 ani; este invalid de gradul I sau II sau a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit;
- soțul/soția supraviețuitoare care, la momentul decesului persoanei asigurate, nu muncește și are în grijă copiii persoanei decedate mai mici de 3 ani.

⁴ Aceeași formulă este aplicată pensiilor de urmaș indiferent dacă decesul a survenit ca rezultat al muncii sau nu.

- Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale acordă indemnizații unice în cazuri de deces al lucrătorilor accidentați (Articolul 18). Indemnizația unică reprezintă o medie a salariului lunar al persoanei decedate asigurate care nu poate fi mai mic decât salariul mediu lunar pe țară pentru anul premurgător:
- Se aplică coeficientul 5 pentru un copil, 8 pentru doi copii și 12 pentru trei copii și mai mulți.
- Se aplică coeficientul 3 pentru soțul/soția persoanei asigurate care este invalid sau a ajuns la vârsta de pensioare.
- Se aplică coeficientul 3 pentru un soț/soție sau unul din părinții persoanei decedate asigurate sau orice altă persoană care la momentul decesului persoanei nu muncește și are în grijă copiii persoanei decedate și care nu depășesc vârsta de 3 ani.

1.2.5 Compensația proporțională cu vina angajatorilor

Pe lângă indemnizațiile explicate mai sus care sunt plătite indiferent de vina angajatorilor, Legea securității și sănătății în muncă stipulează că trebuie plătită o compensație dacă un angajator este găsit vinovat parțial sau integral de accidentul de muncă (Articolul 18).

În cazuri de invaliditate permanentă, compensația unică reprezintă salariul lunar mediu pe țară înmulțit la valoarea punctelor procentuale echivalentă cu pierderea capacității de lucru care nu poate fi mai mică de salariul mediu pe an al lucrătorului accidentat. Compensația este redusă în proporție cu vina lucrătorului dacă lucrătorul este responsabil.

În cazurile de deces, compensația unică reprezintă salariul mediu anual al lucrătorului înmulțit la numărul de ani cuprinși între vârsta muncitorului în ziua morții și vârsta de 62 de ani, care nu poate fi mai mică de 10 salarii anuale ale persoanei decedate.

Este cunoscut faptul că aproape în toate cazurile care au ajuns în Instanța de Judecată s-a recunoscut cel puțin o parte din vina angajatorului. În multe cazuri, compensația este plătită în mai multe rate. A existat numai un singur caz în trecut în care un angajator a falimentat ca urmare a deciziei Instanței de Judecată care a dispus plata imediată a compensației într-o singură rată.

1.2.6 Cheltuielile ce țin de indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale

Tabelul 1.1 prezintă cheltuielile pentru indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale în anul 2011 în baza Legii Bugetului. În total, 4,6 milioane de Lei au fost cheltuite pentru compensația pentru accidente de muncă și bolile profesionale. Cheltuielile pentru indemnizații sunt estimate la aproximativ 0,02% din veniturile estimate asigurate.

Tabelul 1.1
Cheltuielile ce țin de indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale în Moldova, 2011

	Mii Lei
Indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă	983
Indemnizații pentru invaliditate permanentă	3.213
Indemnizații de deces	427
Total	4.623

Sursa: Nota explicativă la Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2011.

1.3 Observații privind sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova

În sistemul actual din Moldova, indemnizarea pentru accidente de muncă și bolile profesionale este gestionată separat de departamentele responsabile de inspecția muncii și programele de prevenire. Mai mult decât atât, regulamentul și gestionarea indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale sunt dispersate deoarece indemnizațiile sunt acordate de către angajatori și două sisteme de protecție.

Este necesară o integrare mai mare și o coordonare mai eficace a sistemelor înrudite pentru a gestiona mai bine riscurile și pentru a utiliza mai bine resursele limitate. Deoarece prevenirea și indemnizarea sunt două abordări complementare ale accidentelor de muncă și bolilor profesionale, aceste două funcții ar trebui să fie integrate în cadrul instituțional. Este recunoscut pe scară largă precum că strânsa colaborare între securitatea și sănătatea în muncă și sistemul de asigurări pentru accidente de muncă și boli profesionale este piatra de temelie a succesului în ceea ce privește reducerea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale.

Asigurările pentru accidente de muncă și boli profesionale din Moldova constă dintr-o combinație a sistemului no-fault și sistemului de contravenții administrative. Totuși, adresarea în instanța de judecată împotriva unui angajator pentru neglijarea obligațiilor nu este o metodă eficace de a obține plata adecvată și promptă a compensației, deoarece de multe ori procesul este îndelungat și costisitor. Mai mult decât atât, nu există garanție că angajatorii mici sau cei slabi din punct de vedere financiar pot să plătească compensația deplină în special când sunt pasibili de o sumă mare drept compensație ca urmare a unui accident grav. Același argument se aplică și în cazul ce ține de răspunderea directă a angajatorului la acordarea indemnizației, în special plata indemnizației pentru primele 20 de zile în caz de incapacitate temporară de muncă.⁵ Astfel, o abordare rațională ar fi de a reduce din importanța sistemului contravențiilor administrative și sistemului

⁵ Trebuie menționat că multe scheme impun "zile de așteptare" asupra plății indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară de muncă cu scopul de a economisi din costurile pentru indemnizații și costurile administrative pentru absențele foarte scurte de la serviciu din motive de accidente de muncă și boli profesionale, care trebuie să fie acoperite de concediul pe caz de boală. Convenția OIM nr 102 permite trei astfel de zile la începutul incapacității.

de răspundere a angajatorului și de a-l transforma în sistemul de compensații no-fault care acordă nu numai protecție adecvată a venitului în eventualitatea unui accident de muncă sau boală profesională, dar și servicii ample medicale și profesionale pentru a susține lucrătorii accidentați să revină la muncă.

Introducerea unui sistem de cote care să ia în considerare industria și riscul individual al angajatorului poate fi o oportunitate care să delimiteze regulile de indemnizare de sistemul fault (vină). Acest fapt va oferi o indemnizare previzibilă pentru lucrători și o protecție mai bună pentru angajatori contra consecințelor accidentelor în timp ce se creează un stimulent pentru a oferi locuri de muncă sigure și sănătoase.

Capitolul 2

Perspectiva studiului actuarial

Acest capitol oferă o prezentare generală a studiului actuarial și abordează aspecte generale ce țin de determinarea cotelor de contribuții.

2.1 Selectarea sistemului de finanțare și sistemului de cotizare

Există un număr mare de sisteme financiare de asigurări pentru accidente de muncă și bolile profesionale care variază de la PAYG (plata pe măsura încasărilor curente) până la sistemele de finanțare deplină și o gamă largă de sisteme intermediare de finanțare. Pentru a colecta contribuții suficiente cu scopul de a acoperi toate costurile curente și cele de viitor ce țin de cererile pentru orice an, un sistem de finanțare adoptat la scară largă pentru asigurările în caz de accidente de muncă și boli profesionale constă în aplicarea PAYG (plata pe măsura încasărilor curente) pentru indemnizațiile pe termen scurt (indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă, asistență medicală și programe de reabilitare) și sistemul de finanțare deplină pentru indemnizațiile pe termen lung (pensii pentru invaliditate permanentă și pensii pentru urmaș). În special, este folosit în mod obișnuit sistemul de finanțare la finalizare (terminal funding) pentru a finanța indemnizațiile pe termen lung. Conform acestui sistem, o contribuție egală cu valoarea prezentă a pensiei se plătește atunci când începe pensia și este pusă deoparte ca rezervă pentru viitoarele plăți ale indemnizației.

Riscul accidentelor de muncă și bolilor profesionale variază pe larg în rândul activităților economice. Mai mult decât atât, expunerea la risc în cadrul aceleiași activități economice poate să difere de la întreprindere la întreprindere din cauza diferitor standarde privind condițiile de siguranță. Activitățile de prevenire și devotamentul angajatorilor și lucrătorilor pentru revenirea rapidă a lucrătorilor accidentați la muncă va avea, de asemenea, un impact asupra experienței angajaților individuali. Sistemele de cotizare ce urmăresc taxarea angajatorilor conform receptivității la riscuri sunt și ele diversificate. Acest raport examinează trei opțiuni de stabilire a cotelor de contribuții la asigurările pentru accidente de muncă și bolile profesionale: cote uniforme, cote diferențiate după industrie și cotele după experiența de muncă.

Sistemul actual al asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova adoptă *de facto* finanțarea PAYG (plata pe măsura încasărilor curente) cu o rată uniformă.⁶

⁶ Ar trebui remarcat faptul că pentru angajatorii din sectorul agrar cota de contribuții este cu un punct procentual mai joasă decât cea pentru angajatorii din alte sectoare.

Cu scopul de a crește corectitudinea și echitatea sistemului, este recomandat ca Moldova să ia în considerare posibilitatea adoptării sistemului de finanțare integrală cel puțin pentru indemnizațiile pe termen lung. În ceea ce privește, selectarea sistemului de cotizare, următorii factori ar trebui luați în considerare:

- gradul de integrare al sistemului asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale cu alte ramuri ale sistemului public de asigurări sociale;
- gradul de limitare a subvenționării încrucișate între sectoarele de activitate;
- necesitatea de a promova prevenirea; și
- capacitățile administrative ale instituției.

2.2 Opțiunile pentru stabilirea cotelor de contribuții

În ceea ce privește sistemul de cotizare, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei analizează posibilitatea trecerii de la cotele uniforme din prezent la cele ce țin cont de riscul aferent sectoarelor de activitate și comportamentul angajatorilor individuali privind securitatea și sănătatea în muncă. Următoarele capitole prezintă trei opțiuni de stabilire a cotelor de contribuții cu complexități progresive.

Primul pas este de a estima cota de contribuție medie necesară pentru finanțarea indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale și cheltuielile administrative pe an. Acest fapt va oferi informație importantă deoarece nu există contribuții alocate pentru finanțarea indemnizațiilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale în Moldova. În cadrul sistemului reformat de cotizare, cota medie a contribuției la asigurările pentru accidente de muncă și bolile profesionale ar trebui scăzută din cotele actuale ale contribuțiilor asigurărilor de sănătate și celor sociale. Apoi, cotele contribuțiilor la asigurările pentru accidente de muncă și bolile profesionale conform sistemului specific de cotizare vor fi percepute de la angajatori.

Următorul pas este de a prezenta instrumentele și metodele de determinare a cotelor contribuțiilor conform riscului accidentării din sectoarele de activitate. Rezultatele sunt prezentate în baza coeficienților raportați la cota medie a contribuției.

În ceea ce privește ultimul pas, noi explicăm metoda de ajustare a cotelor contribuțiilor angajatorilor individuali reieșind din specificul accidentului și măsurile de prevenire a accidentelor ce trebuie luate de angajatori.

Ar trebui remarcat, totuși, că deoarece actuala bază de date a sistemului din Moldova este incompletă în timp ce acest raport este elaborat, nu a fost posibilă efectuarea estimării exacte a cotelor contribuțiilor în baza principiilor actuariale. De aceea, în acest raport accentul este pus pe descrierea metodologiei și a procesului de determinare a ipotezelor.

2.3 Perioadele de evaluare și frecvența examinării

Pentru a estima cotele contribuțiilor, ar trebui elaborate ipoteze privind cotele de incidență și ar trebui calculate costurile medii în baza datelor statistice pe parcursul celor mai recentți ani.⁷ Deși aceste ipoteze ar trebui elaborate într-un mod cât mai obiectiv posibil, atunci când lucrăm cu date statistice din trecut ar trebui să fim foarte raționali. De exemplu, atunci când experiența este stabilă și utilizarea mediei în decursul unui anumit număr de ani este rezonabilă, întrebarea ține de durata perioadei din trecut din care să se calculeze media. Răspunsul depinde de echilibrul dintre necesitatea de a optimiza credibilitatea statistică și oportunitatea de a utiliza experiența cea mai recentă. De obicei, se ia un șir de la trei la cinci ani. Atunci când experiența indică tendințe ascendente sau descendente, întrebarea este dacă se presupune că această tendință va continua, se va inversa sau se va stabili. Nu există răspuns automat la această întrebare. În mod general, este bine să fim prudenți, iar utilizarea marjelor rezonabile permite evitarea apariției deficitelor nedorite.

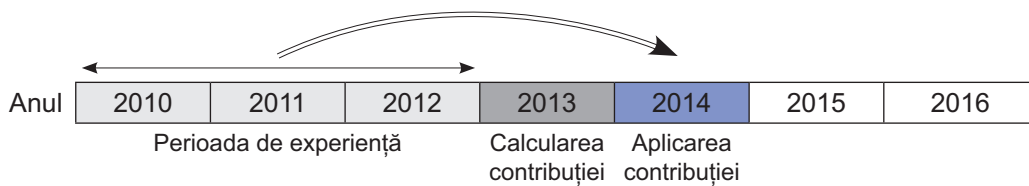
Frecvența examinării cotelor de contribuții este, de asemenea, un element important pentru considerare. Calculele anuale permit reacții prompte la experiența ce evoluează. În cazul în care implementarea imediată a examinării anuale nu e posibilă datorită constrângerilor administrative, atunci ar trebui implementată o perioadă de tranziție în timpul căreia cotele de contribuții sunt examinate la fiecare doi sau trei ani.

În așa fel, determinarea cotelor de contribuții pentru asigurarea accidentelor de muncă și bolilor profesionale este realizată continuu prin luarea în considerație a celor mai recente experiențe ale incidenței și gravității accidentelor de muncă și bolilor profesionale. Figura 2.1 demonstrează orarul cotelor de contribuții determinate în mod anual utilizând datele din cei mai recentți trei ani.

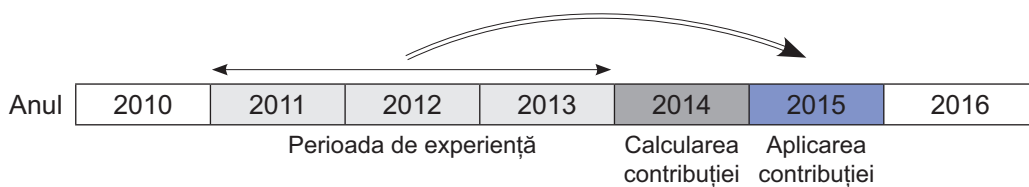
⁷ Gradul de complexitate pentru determinarea acestor ipoteze variază în funcție de tipul de indemnizație. De exemplu, evaluarea costurilor medii pentru invaliditate și pensiile de urmaș implică presupuneri pe termen lung privind rata inflației și rata mortalității.

Figura 2.1
Orarul –examinarea anuală în baza datelor din ultimii trei ani

a. Cota contribuției aplicabilă pentru 2014

b. Cota contribuției aplicabilă pentru 2015

Capitolul 3

Estimarea cotei medii de contribuții

Acest capitol descrie metodologia, ipotezele și rezultatele preliminare ale cotei medii de contribuții. Informația detaliată tehnică este rezumată în Anexa A și B din acest raport.

3.1 Metodologia

Formula de bază pentru calcularea cotei de contribuții este de a o egala cu suma costurilor preconizate ale indemnizației și cheltuielile administrative preconizate exprimate ca un procent al venitului asigurat preconizat.

După cum este notat în capitolul precedent, sistemul financiar recomandat pentru asigurările pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova este o combinație a PAYG (plata pe măsura încasărilor curente) pentru indemnizațiile pe termen scurt și finanțarea la finalizare (terminal funding) pentru indemnizațiile pe termen lung. Conform acestui sistem financiar, dimensiunea costurilor pentru indemnizații care trebuie să fie întrunite de contribuții într-un an dat acoperă următoarele (a se vedea Tabelul 3.1):

- costurile pentru îngrijirile medicale și serviciile de reabilitare pe an;
- indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de muncă pe an;
- *valoarea prezentă* a pensiilor pentru invaliditate permanentă acordate pe an;
- *valoarea prezentă* a pensiilor de urmași acordate pe an; și
- indemnizațiile unice pentru cazurile de deces pe an.

Tabelul 3.1

Sfera de aplicare a răspunderii a asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova

	Cadrul legal	Costurile indemnizațiilor plătite direct de	Acoperite de contribuțiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale
Îngrijirile medicale	Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale	Sistemul asigurărilor medicale	Da
Îngrijiri medicale speciale și reabilitare	Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale	Sistemul asigurărilor sociale	Da
Indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă (primele 20 zile)	Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale	Angajatorii	Da (din ziua a 4-a la ziua a 20-a)
Indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă (de la ziua a 21-a la ziua 180-a)	Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale	Sistemul asigurărilor sociale	Da
Pensii pentru invaliditate permanentă	Legea pensiilor	Sistemul asigurărilor sociale	Da
Pensii pentru invaliditate permanentă (suplimentară pentru cazurile ce țin de muncă)	Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale	Sistemul asigurărilor sociale	Da
Pensiile de urmaș	Legea pensiilor	Sistemul asigurărilor sociale	Da
Indemnizații unice pentru urmaș	Legea asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale	Sistemul asigurărilor sociale	Da
Compensație pentru vina angajatorului	Legea securității și sănătății în muncă	Angajatorii	Nu
Cheltuieli administrative	—	Sistemul asigurărilor sociale și de sănătate	Da

Se impun următoarele remarci:

- Toate aspectele de mai sus se referă la indemnizații și cheltuielile administrative ce țin de accidente de muncă și bolile profesionale. Și anume, indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de lucru conțin plățile pentru primele 20 de zile de absență de la muncă plătite direct de angajatori (cu excepția perioadei de așteptare de trei zile), în timp ce pensiile pentru invaliditate conțin atât pensiile generale de invaliditate și pensiile complementare de invaliditate ca rezultat al muncii.
- În prezent, costurile pentru îngrijirile medicale și serviciile de reabilitare suportate de Casa Națională de Asigurări Sociale conform Legii asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale sunt limitate. Există necesitatea de a elabora un mecanism de identificare a costurilor pentru îngrijirile medicale și serviciile de reabilitare și de a le trece pe lista de plată a sistemului asigurării pentru accidente de muncă și bolile profesionale. Deși elaborarea unui astfel de mecanism nu pare a fi posibilă pe termen scurt, este necesar de a lua în considerare impactul potențial al unei astfel de subtilități în această analiză.
- Anumite indemnizații pentru îngrijirea medicală, așa ca medicamentele și protezele, pot suporta cheltuieli pe durata întregii vieți a lucrătorilor accidentați. De aceea, modelul lor de plată ar sugera utilizarea sistemului de finanțare deplină. Deși acest lucru poate să nu fie relevant în contextul actual, ar putea să fie necesar de a revizui abordarea propusă dacă situația se schimbă în viitor.
- În plus, răspunderea pe termen lung cu privire la invaliditatea curentă și beneficiarii pensiilor de urmaș ar trebui finanțate separat. Reieșind din situația financiară a Casei Naționale de Asigurări Sociale ar trebui recunoscute consecințele costurilor pentru tranziții

Anexa A a acestui raport descrie metodele actuariale de estimare a costurilor medii ale acestor indemnizații.

3.2 Rezultatele preliminare ale estimării

Calitatea estimărilor actuariale depinde de calitatea datelor care sunt disponibile. O bază de date completă permite analiza adecvată a experienței din trecut și stabilirea ipotezei cu încredere. Ipotezele nu sunt previziuni a ceea ce se va întâmpla în viitor, dar o bază rezonabilă pentru a face estimări actuariale. Rezultatele observate deviază în mod inevitabil de la estimări, iar o politică de finanțare ar trebui să formuleze acțiunile care vor fi întreprinse atunci când apar surplusuri sau deficite.

Anexa B la acest raport prezintă o ilustrare a procesului de calculare a cotelor de contribuții. Se încearcă a se elabora ipoteze în baza analizei datelor statistice colectate în Moldova. Deși datele agregate privind indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale erau disponibile, caracterul incomplet și inconsecvent al setului de date a făcut dificilă elaborarea ipotezelor rezonabile care să asigure estimările cotelor de contribuții în baza metodelor descrise în Anexa A. În special, ratele de incidență a indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară

de muncă în baza datelor din Moldova pentru perioada 2008-2010 au fost mărite discreționar de anumiți factori cu scopul de a corecta impactul sub-raportării. Mai mult decât atât, din cauza lipsei de date dezagregate privind genul și vârsta, a fost utilizată o aproximație simplificată pentru estimarea costurilor invalidității permanente și pensiilor de urmaș.

Din cauza acestor limite ale bazei actuariale, rezultatele estimării actuariale nu reflectă pe deplin situația din Moldova. Cu toate acestea, ar fi instructiv de a utiliza date concrete cantitative pentru a ilustra procesul de calculare a cotei de contribuții. Aceste cifre ar trebui considerate numai o indicație preliminară a nivelului posibil al ratei contribuției și, de aceea, ar trebui interpretate cu atenție. Este recomandat ca în următoarea examinare toate ipotezele să fie revizuite în baza analizei adiționale a datelor pentru a asigura siguranța și deplinătatea lor.

Tabelul 3.2 Estimările preliminare ale cotelor medii de contribuții din sistemul asigurărilor pentru accidentele de muncă și bolile profesionale din Moldova (Ca un % al veniturilor asigurate)		
	Ipoteza de bază	Ipoteza alternativă
Costurile indemnizației	0,196	0,292
Cheltuielile administrative	0,029	0,044
Răspunderile privind pensionarii în prezent	0,013	0,013
Cota totală de contribuții	0,238	0,349

Tabelul 3.2 prezintă rezultatele cotelor de contribuții medii ale sistemului de asigurări pentru accidentele de muncă și bolile profesionale din Moldova. Sunt prezentate două seturi de rezultate. Ipoteza principală reprezintă estimările cele mai bune reieșind din datele disponibile, dar cu ajustările sus-menționate ale efectelor sub-raportării neobservabile. Ipoteza alternativă ia în considerare marje adiționale în ratele de incidență. Reieșind din explicația de mai sus referitoare la limitele bazei actuariale, rezultatele preliminare indică că cota medie de contribuții ale indemnizațiilor pentru accidentele de muncă și bolile profesionale este de 0,238% conform presupunerii principale și 0,349% conform presupunerii alternative. Fiecare rezultat justifică o mică parte a cotei totale de contribuții din partea angajatorului la sistemul public al asigurărilor sociale, și anume 3,5% pentru asigurarea națională pentru sănătate și 23% (22% pentru sectorul agricol) pentru asigurarea națională socială.

Capitolul 4

Cotele de contribuții diferențiate după sectorul de activitate

Dat fiind faptul că riscul accidentelor de muncă și bolilor profesionale variază în funcție de activitatea economică, angajatorii pot fi clasificați în grupuri conform caracteristicilor riscului cu scopul evaluării cotei de contribuții. Cotele specifice sunt stabilite pentru fiecare categorie de angajatori.

Acest capitol prezintă cotele de contribuții în funcție de risc în Moldova. Prima opțiune este bazată pe experiența din Moldova. Deoarece dimensiunea expunerii la risc este mică în unele sectoare de activitate, este examinată o a doua opțiune ce se referă la sistemul din România.

4.1 Clasificarea angajatorilor

Un sistem de cotizare diferențiat presupune un sistem care clasifică angajatorii în grupuri cu caracteristici similare ale riscului. Sistemul de clasificare trebuie să atingă echilibrul optim dintre obiectivele contradictorii referitoare la echitate și credibilitatea statistică. Echitatea sugerează că ar trebui definite atâtea grupuri câte sunt necesare pentru a reflecta costurile adecvate. Totuși, este necesar ca numărul de angajați într-o anumită clasificare a sectoarelor de activitate să fie suficient de mare pentru a distribui riscul în mod adecvat și de a oferi o bază pentru evaluarea cotei de contribuții a angajatorilor. Cu cât este mai mare bazinul de riscuri (grupul de risc), cu atât mai stabilă este experiența ce ține de cereri și de aici pot fi stabilite cotele de contribuții cu o siguranță mai mare și mai puțină volatilitate. Un sistem de clasificări ar trebui adaptat la mediul în schimbare. Pentru a asigura echitate și acceptarea sistemului de către angajatori, ar trebui recunoscute în mod adecvat riscurile noi și metodele mai sigure de operare.

Un alt element important care trebuie luat în considerare la formarea grupurilor este optimizarea posibilității de colaborare a angajatorilor pentru a reduce riscurile în sectorul lor de activitate și de a beneficia în mod colectiv de investiția lor în prevenire prin intermediul reducerilor cotelor de contribuții pe viitor pe măsură ce se îmbunătățește experiența. Stimulentele similare pentru colaborare cu scopul de a înlesni revenirea la muncă a muncitorilor accidentați ar trebui, de asemenea, să aibă efecte pozitive asupra cotelor de contribuții. Sistemul de clasificare utilizat pentru statistica națională în muncă este utilizat pe larg în toată lumea. În Moldova,

clasificarea statistică a activităților economice din Comunitatea Europeană, denumit NACE⁸ Rev. 1.1, este utilizat de Biroul Național de Statistică, organizațiile pentru securitatea socială și Inspectoratul de Stat al Muncii. De aceea, ar fi rezonabil de a-l utiliza ca bază de elaborare a sistemului de clasificare pentru stabilirea cotei de contribuții pentru accidente în muncă și bolile profesionale. Ar trebui remarcat, totuși, că gruparea în sistemul de clasificare statistic nu reflectă pe deplin asemănarea riscurilor accidentărilor la locul de muncă și bolilor profesionale și uneori este necesară ajustarea.

Din anul 2008, NACE Rev. 2 a devenit disponibil și Moldova examinează posibilitatea adoptării acestei noi versiuni. După cum este indicat în Tabelele 4.1 și 4.2, în NACE Rev. 2, patru secțiuni ale NACE Rev. 1.1 au fost subdivizate în două sau mai multe secțiuni și secțiunea ce ține de pescărit a fost integrată cu secțiunile ce se referă la agricultură și silvicultură.

Tabelul 4.1
Comparația nivelurilor de clasificare NACE Rev. 1.1 și NACE Rev. 2

	NACE Rev. 1.1	NACE Rev. 2
Secțiunile	17	21
Diviziunile	62	88
Grupurile	224	272
Clasele	514	615

Sursa: Metodologiile Eurostat și Documentele de Lucru, NACE Rev. 2 Clasificarea statistică a activităților economice în Comunitatea Europeană, 2008, p.48.

Tabelul 4.2
Coresponderea dintre secțiunile NACE Rev. 1.1 și NACE Rev. 2

NACE Rev. 1.1		NACE Rev. 2	
Secțiunea	Descrierea	Secțiunea	Descrierea
A	Agricultura, vânatul și silvicultura	A	Agricultura, silvicultura și pescuitul
B	Pescuitul		
C	Mineritul și exploatarea carierelor	B	Mineritul și exploatarea carierelor
D	Confecții	C	Confecții
E	Aprovizionarea cu electricitate, gaze și apă	D	Aprovizionarea cu electricitate, gaze, aburi și aer condiționat
		E	Aprovizionarea cu apă, canalizare, managementul deșeurilor și activitățile de remediere

⁸ NACE este acronimul pentru "Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne".

Tabelul 4.2
Correspondența dintre secțiunile NACE Rev. 1.1 și NACE Rev. 2

F	Construcții	F	Construcții
G	Comerțul cu ridicata și cu bucata: reparația vehiculelor cu motor, motocicletelor și bunurilor de uz casnic și uz personal	G	Comerțul cu ridicata și cu bucata: reparația vehiculelor cu motor, motocicletelor și bunurilor de uz casnic și uz personal
H	Hoteluri și restaurante	I	Cazare și activități ce țin de serviciile de alimentare
I	Transport, depozitare și comunicații	H	Transportare și depozitare
		J	Transportare și depozitare
J	Intermedieri financiare	K	Activități financiare și de asigurare
K	Activități ce țin de imobiliare, închiriere și business	L	Activități ce țin de imobiliare
		M	Activități profesionale, științifice și tehnice
		N	Activități administrative și servicii de susținere
L	Administrație publică și apărare, securitate socială obligatorie	O	Administrație publică și apărare, securitate socială obligatorie
M	Educație	P	Educație
N	Sănătate și muncă socială	Q	Activități ce țin de sănătatea umană și munca socială
O	Alte servicii comunitare, sociale și personale	R	Arte, divertisment și recreere
		S	Alte activități ce țin de servicii
P	Activități în cadrul gospodăriei private în calitate de angajator și activități nediferențiate de producție din gospodăriile private	T	Activități în cadrul gospodăriei private în calitate de angajator; activități nediferențiate de producerea bunurilor și serviciilor în gospodăria pentru utilizare proprie
Q	Organizații și entități extrateritoriale	U	Activități ale organizațiilor și entităților extrateritoriale

Sursa: Metodologii și documente de lucru, NACE Rev. 2 Clasificarea statistică a activităților economice în Comunitatea Europeană, 2008, p.47.

Urmează o ilustrare a nivelurilor clasificării din NACE Rev. 1.1:

Secțiunea (K): Imobiliarele, închirierea și activitățile de business.

Diviziunea (71): Închirierea utilajelor și echipamentului fără operator și a bunurilor personale și de uz casnic.

Grupul (71.2): Închirierea echipamentului de transport.

Clasa (71.23): Închirierea echipamentului de transport aerian.

Tabelul 4.3 prezintă numărul întreprinderilor și angajaților după sectorul de activitate din Moldova. Analiza datelor indică precum că această grupare agregată oferă motive rezonabile pentru a stabili coeficienții riscului relativ cu condiția că sectorul de activitate a pescăritului, agricultura și silvicultura ar trebui combinate după cum s-a procedat și cu NACE Rev. 2. Ar trebui remarcat că datele întreprinderilor din Tabelul 4.3 nu conțin administrația publică și sectorul apărării și că numărul întreprinderilor din sectorul educației pare a fi sub-reprezentat în comparație cu datele angajatorilor.

Tabelul 4.3						
Numărul întreprinderilor și angajaților după sectorul de activitate în Moldova, 2011						
Industrie	Codul secțiunii NACE		Întreprinderile*		Angajații	
	Rev. 1.1	Rev. 2	Numărul	Cota-parte	Numărul	Cota-parte
Agricultura, silvicultura și pescărit	A, B	A	2.540	5,2%	60.117	8,2%
Mineritul și exploatarea carierelor	C	B	116	0,2%	3.017	0,4%
Confecțiile	D	C	5.039	10,4%	102.133	13,9%
Alimentarea cu electricitate, gaze și apă	E	D, E	225	0,5%	17.770	2,4%
Construcții	F	F	2.686	5,5%	27.780	3,8%
Comerț cu ridicata și cu bucata	G	G	19.837	40,9%	111.045	15,1%
Hoteluri și restaurante	H	I	1.516	3,1%	14.232	1,9%
Transport, depozitare și comunicații	I	H, J	3.281	6,8%	57.312	7,8%
Intermedieri financiare	J	K	857	1,8%	17.636	2,4%
Activități ce țin de imobiliare, închirieri și business	K	L, M, N	7.985	16,5%	55.372	7,5%
Administrație publică și apărare	L	O	N.A.	N.A.	51.265	7,0%

Tabelul 4.3 Numărul întreprinderilor și angajaților după sectorul de activitate în Moldova, 2011						
Educație	M	P	352	0,7%	122.524	16,6%
Sănătate și muncă socială	N	Q	782	1,6%	66.543	9,0%
Alte activități comunitare, sociale și servicii personale	O	R, S	3.325	6,8%	29.724	4,0%
Total			48.541	100,0%	736.470	100,0%

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Banca de date statistică, "Activitatea unităților economice după tipul activității", și "Numărul angajaților după activitate economică".

Notă: Datele statistice ce țin de întreprinderi nu includ administrația publică și apărarea.

4.2 Cotele diferențiate în baza experienței din Moldova

În cadrul sistemului diferențiat de cotizare, fiecare grup de risc este considerat drept o unitate financiară autonomă. Datele statistice și cele contabile sunt compilate în mod separat pentru fiecare grup de risc ceea ce permite stabilirea cotelor de contribuții care sunt suficiente de a asigura echilibrul financiar al grupului. Rezultatele sunt prezentate reieșind din coeficienții riscului relativ care prezintă gradul riscului fiecărui grup de cote în raport cu riscul mediu.

Procesul de determinare a coeficienților riscului relativ este similar cu cel utilizat pentru determinarea cotei medii de contribuții cu ajustările adecvate pentru a lua în considerare credibilitatea statistică a fiecărui grup de cote. De exemplu, la calcularea riscurilor relative se face o medie a impactului cererilor cu volum mare deoarece ele cauzează fluctuații statistice semnificative în grupurile de proporții mici (de exemplu, primii 10.000 Lei dintr-o cerere sunt recunoscuți la 100%, următorii 10.000 Lei la 75%, următorii 10.000 Lei la 50% și așa mai departe). Acești parametri (limite ale cererilor și factorilor de co-asigurare) sunt determinați în așa fel înalt să obțină un echilibru optim dintre recunoașterea fiecărui grup de risc și stabilitatea cotelor în timp.

Pentru a oferi o ilustrare a spectrului potențial al coeficienților riscului relativ în baza statisticii pentru perioada 2009–2011, a fost elaborată o estimare simplistă utilizând incidența incapacității temporare și a cazurilor de deces. Incidența incapacității temporare este un bun indicator al frecvenței accidentelor în timp ce cazurile de deces pot servi drept un indiciu bun al gravității după sectorul de activitate. Pentru a recunoaște gravitatea impactului, ambele frecvențe au fost combinate cu o greutate mai mare, din motivul incidenței cazurilor fatale.

Tabelul 4.4 prezintă coeficienții riscului relativ ce rezultă pentru 14 grupuri de risc. Tabelul, de asemenea, indică cota de contribuții pentru fiecare grup calculat prin aplicarea coeficientului la cota medie de contribuție.

Tabelul 4.4
Estimări preliminare ale coeficienților riscului relativ după sectorul de activitate din Moldova

	Coeficienții riscului relativ	Cotele de contribuții (ca % al venitului asigurat)	
		De bază	Alternative
Agricultură, silvicultură și pescărit	1,4	0,33	0,49
Minerit și exploatarea carierelor	3,0	0,71	1,05
Confecții	1,1	0,26	0,38
Alimentarea cu electricitate, gaze și apă	2,3	0,55	0,80
Construcții	2,6	0,62	0,91
Comerț cu ridicata și cu bucata	1,0	0,24	0,35
Hoteluri și restaurant	0,2	0,05	0,07
Transport, depozitare și comunicații	1,2	0,29	0,42
Intermediere financiară	0,8	0,19	0,28
Activități ce țin de imobiliare, închirieri și business	0,6	0,14	0,21
Administrație publică și apărare	2,4	0,57	0,84
Educație	0,1	0,02	0,03
Sănătate și muncă socială	0,6	0,14	0,21
Alte activități comunitare, sociale și servicii personale	0,6	0,14	0,21

Următoarele observații rezultă din Tabelul 4.4:

- Numărul total de 14 grupuri de risc este împărțit în (i) 4 sectoare de activitate cu risc înalt (anume, minerit și exploatarea carierelor; alimentarea cu energie electrică, gaze și apă; construcții; și administrație publică și apărare) care prezintă un risc de două ori mai mare decât riscul mediu, (ii) 2 sectoare care prezintă risc scăzut (și anume, hoteluri și restaurante, și educație) cu mai puțin de jumătate din riscul mediu, și (iii) restul 8 sectoare de activitate ale căror nivel de risc se află sub 40% din riscul mediu.
- Unele din aceste rezultate preliminare solicită o validare ulterioară. Riscul din domeniul administrației publice și apărării din Moldova pare a fi cu mult mai înalt decât experiențele internaționale (care se poate datora ratelor înalte de cereri în special al personalului din apărare). Contrariul este observat în domeniul sectorului de activitate hotelieră și restaurante, care de obicei prezintă un risc apropiat de riscul mediu și mai înalt decât riscul din domeniul financiar. De asemenea, riscul din sectorul financiar pare a fi înalt în comparație cu experiențele internaționale.

Cu scopul de a cizela aceste rezultate, este investigată posibilitatea de subdivizionare a anumitor sectoare. Următoarele remarci sunt făcute:

- Între cele 4 grupuri de risc, ar fi dificil de a separa domeniul de minerit și exploatarea carierelor, precum și asigurarea cu electricitate, gaze și apă datorită dimensiunii mici a eșantionului.
- În funcție de dimensiune, sectorul apărării ar putea fi tratat separat de administrația publică. De obicei, compensația pentru accidente de muncă și bolile profesionale ale personalului militar este realizată printr-o schemă separată care de multe ori este subvenționată de bugetul de stat.
- Sectorul educației are cea mai mare cota-parte de forță de muncă, dar riscul său este mic. Deoarece acest grup este considerat un grup de risc omogen, subdivizarea acestui grup în câteva grupuri ar avea un impact limitat asupra echității.
- Sectorul confecțiilor constă din câteva grupuri omogene. Astfel, ar fi posibil de a subdiviza acest grup în aproximativ 5 grupuri de risc. Un scenariu similar poate fi prevăzut pentru sectoarele comerțului cu ridicata și cu bucata.
- NACE Rev. 2, de asemenea, oferă o bază pentru subdivizionarea unor sectoare și, anume, sectorul transportului, depozitării și sectorul activităților ce țin de imobiliare, închiriere și business.

În Moldova, ar fi fezabil de a clasifica angajatorii în 25 spre 35 de grupuri de risc pentru care determinarea cotelor ar fi realizată pe principii actuariale. Cotele pentru grupurile cu puțin volum de expunere ar putea devia semnificativ de la riscul adevărat. Pentru a formula o propunere concretă care să corespundă abordării prezentate în această secțiune, trebuie colectate date mai detaliate asupra accidentelor de muncă.

4.3 Adoptarea sistemului de cotizare din România cu modificări

Deși sistemul de stabilire a cotelor descris în secțiunea precedentă este o opțiune recomandată, fezabilitatea sa rămâne a fi determinată. Acest lucru ar trebui clarificat până la sfârșitul anului 2013 pentru stabilirea cotelor de contribuții pentru anul 2015. În caz că un volum suficient de date statistice nu este disponibil în decursul acestui termen limită, este examinată o abordare alternativă care aplică sistemul de stabilire a cotelor utilizat în alte țări cu modificările adecvate.

În acest scop, printre țările din Europa de Est comparabile cu Moldova, România a fost selectată drept țară de referință, având în vedere imediata apropiere și datorită faptului că sistemul său de asigurare pentru accidente de muncă și bolile profesionale stabilește cotele de contribuții

conform riscului din sectorul de activitate.⁹ Această secțiune prezintă o descriere succintă și analiza sistemului de cotizare a asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din România și evaluează dacă ar putea și cum ar putea fi aplicabile în situația din Moldova.

Sistemul de cotizare din România este stipulat în Hotărârea de Guvern Nr. 144/2008 privind Normele metodologice de calcul al contribuției de asigurare pentru accidente de muncă și bolile profesionale.

În România, angajatorii sunt clasificați în 609 clase în conformitate cu NACE Rev. 2. Pentru fiecare clasă de angajatori, este determinată o cotă de contribuții în baza celor patru indicatori ai frecvenței (exprimați per 1.000 de angajați):

- (I₁) numărul accidentelor de muncă;
- (I₂) numărul cazurilor de invaliditate și cazurilor de deces;
- (I₃) numărul bolilor profesionale;
- (I₄) numărul angajaților în condiții speciale și periculoase.

Pentru evaluarea indicilor frecvenței sunt utilizate datele din ultimii trei ani (de exemplu: stabilirea cotelor pentru anul 2013 se referă la datele din anii 2009–2011).

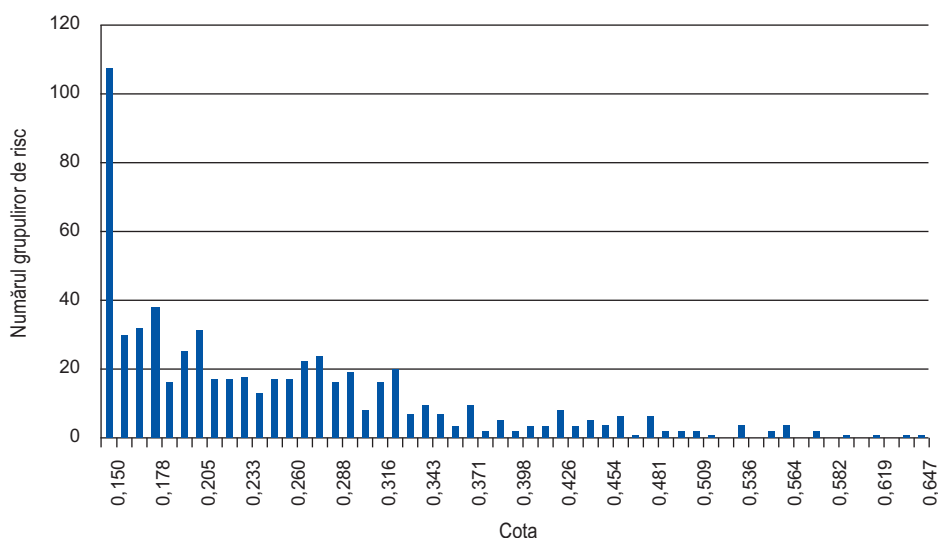
Pentru fiecare din cei patru indici ai frecvenței, valoarea clasei de risc (denotată de CR₁–CR₄, respectiv) este definită¹⁰ între 1 și 20. Media acestor valori este clasa de risc total al clasei sectorului de activitate în cauză. Ca rezultat, există 55 de niveluri ale riscului total de la 1.00 la 14.50 la un pas de 0.25. Pentru fiecare din cele 609 clase ale sectoarelor de activitate conform NACE Rev. 2 din România, este determinată cota contribuției (TR) în raport cu clasa sa de risc. Cotele de contribuții variază linear de la 0,150% pentru clasa de risc 1.00 la 0,657% pentru clasa de risc 14.50.¹¹ Figura 4.1 prezintă numărul claselor sectoarelor de activitate (grupurilor de risc) după cota de contribuție.

⁹ De exemplu, Australia, Canada și Noua Zelandă au sisteme de asigurare pentru accidente de muncă și bolile profesionale care adoptă sisteme de cotizare pe bază de risc conform tehnicilor actuariale, informațiile detaliate privind calcularea cotei de contribuții sunt disponibile. Pentru informații ulterioare a se vedea: http://www.workcover.nsw.gov.au/formspublications/publications/Documents/ipo_actuarial_report_june_2011_3687.pdf, <http://www.wsib.on.ca/files/Content/Files2013PremiumRatesManual/2013PremiumRatesManual.pdf>, <http://www.acc.co.nz/about-acc/levies/current-years-levy-rates/levy-risk-groups-2013-2014/index.htm>.

¹⁰ Anexa 1 a acestei Hotărâri de Guvern oferă o matrice ce transformă indicele de frecvență într-o clasă de risc.

¹¹ În formula, $TR = [0,037 \times CR + 0,113]/100$, unde $CR = [CR_1 + CR_2 + CR_3 + CR_4]/4$ și $1 \leq CR_i \leq 20$ ($i=1,2,3,4$).

Figura 4.1
Numărul grupurilor de risc după cota de contribuție în România, 2009

Repartizarea de mai sus aplică metoda celei mai joase cote de 0,150%, și media sa de 0,224%. Media sa este estimată la aproximativ 0,25% (deși este necesar de a lua media ponderată cu referință la veniturile asigurabile ale fiecărui grup, media simplă este utilizată ca înlocuitor). Procesul de distribuție include mai multe etape și cea mai înaltă cotă de contribuții este atribuită sectorului "Turnării oțelului" (NACE Rev. 2 codul 24.52).

Un avantaj al sistemului românesc este simplitatea. Acesta permite stabilirea cotelor de contribuții pentru 609 clase industriale din NACE Rev. 2 fără a cere date privind costurile cererilor. Totuși, deși forța de muncă din România este de aproape 7 ori mai mare decât cea din Moldova, nu este clar dacă volumul datelor din România poate fi suficient pentru a stabili nivelul său de risc cu încredere pentru grupurile de risc.

Presupunând că avem același nivel de salariu pentru toate sectoarele de activitate, tehnica utilizată pentru a estima coeficienții riscului relativ utilizând datele moldovenești din secțiunea anterioară este mai mult sau mai puțin echivalentă cu sistemul din România, utilizând numai primii doi indici de frecvență (adică, I_1 și I_2). Astfel, efectele altor indici de frecvență (adică, I_3 și I_4) pot duce la o oarecare deviere de la rezultatele prezentate în Tabelul 4.4. Deși, detaliile tehnice nu sunt disponibile, ar putea fi posibil că indicele frecvenței I_4 să ducă la supraestimarea riscului anumitor grupuri, deoarece impactul sectoarelor de activitate cu risc înalt este deja cuprins de indicii I_1 și I_2 .

O utilizare posibilă a sistemului de cotizare din România pentru Moldova este de a completa metodologia prezentată în secțiunea anterioară. În primul rând, cotele de contribuții sunt determinate pentru grupurile de risc cu credibilitate statistică (de exemplu, 14 secțiuni din NACE după cum este indicat în Tabelul 4.3) în baza datelor din Moldova. Următorul pas,

ar trebui examinată posibilitatea de subdivizionare a fiecărui grup de risc. Apoi, sistemul din România poate fi aplicat pentru a determina cotele de contribuție pentru subgrupuri. Ar putea fi considerată o modificare cu utilizarea unei ponderi diferite în calcularea clasei de risc total pentru patru indici de frecvență (adică, ponderea mai mare pentru I₁ și I₂ decât pentru I₃ și I₄). Este important de a verifica că evaluarea riscului fiecărui grup de risc este credibilă din punct de vedere statistic în contextul Moldovei. În continuare, din cauza simplității sale, ar putea fi luată în considerare utilizarea acestui sistem pentru stabilirea cotelor experienței de muncă a angajatorilor individuali cu ajustări adecvate în funcție de dimensiunea angajatorilor. Este necesară o investigație suplimentară pentru a determina fezabilitatea utilizării sistemului de cotizare pentru stabilirea cotelor experienței de muncă a angajatorilor individuali din Moldova.

Capitolul 5

Sistemul de cotizare pe bază de experiență

Sistemul de cotizare pe bază de experiență are scopul de a crea un stimulent pentru angajatori pentru a a reduce atât numărul de lucrători accidentați cât și durata timpului irosit prin măsuri de încurajare a angajatorului să stabilească și să mențină programe de securitate și prevenire și prin asistarea lucrătorului în a reveni la muncă cât mai curând posibil.

Acest capitol explică motivația și mecanismul de bază al sistemului de cotizare pe bază de experiență ale angajatorilor individuali și ia în discuție aspecte ale implementării unui astfel de sistem în Moldova.

5.1 Caracteristici ale sistemului de cotizare pe bază de experiență

Conform sistemului de cotizare pe bază de experiență (de asemenea, denumit și cotizare pe bază de merit sau sistemul primelor de asigurare “bonus-malus”), cota de contribuții a unui angajator individual este ajustată pe baza cotei standard aplicată la grupul sectorului de activitate la care aparține angajatorul.

Ajustări ale cotei de contribuții pot fi făcute prospectiv și retrospectiv. Conform abordării prospective, cotele de contribuții de viitor sunt ajustate prin intermediul reducerilor sau suprataxelor reieșind din experiența din trecut a angajatorului spre deosebire de experiența grupului de risc din industria sa. Deși cotele de contribuții ale angajatorilor trebuie să fie receptive la experiență, mărimea reducerilor și suprataxelor trebuie să se afle într-un raport rezonabil cu variațiile experiențelor angajatorilor luând în considerare dimensiunea lor.¹²

Conform abordării retrospective, pe de altă parte, fiecare angajator în primul rând plătește cota de contribuții stabilită pentru industria lor. La încheierea anului fiscal, rambursările retrospective sau suprataxele sunt realizate în baza cererilor reale ale angajatorului după o anumită perioadă de suspendare. Cu scopul de a evita diferențele excesive dintre cota inițială de contribuții și plățile finale, un mecanism adecvat de asigurări trebuie să fie inclus în schema sistemului

¹² Intervalul de variație a cotelor de contribuții diferă în funcție de țară. După cum este explicat în Anexa C, în sistemul Japonez, cotele de contribuții sunt ajustate în limita intervalului de 40% în cazurile generale. Totuși, intervalul maxim de ajustare este 35% pentru sectorul silvic și 30% pentru proiectele de construcții. În Quebec, există o limită superioară egală cu de 3 ori rata de contribuție și nici-o limită pentru reducere.

de cote. Planurile retrospective în baza experiențelor pot fi limitate la organizații ce depășesc o anumită dimensiune. Deoarece pentru întreprinderile mici un este disponibil un stimulent financiar prin sistemul de cotizare pe bază de experiență, alte măsuri ar trebui stabilite pentru a sprijini efortul lor de a îmbunătăți securitatea la locul de muncă.

Suținătorii sistemului de cote pe bază de experiență afirma că acest sistem de cote duce la o distribuție echitabilă a costurilor pentru compensare între angajatori și creează un stimulent pentru programele de management al cererilor. Oponenții argumentează că sistemul de cote pe bază de experiență compromise solidaritatea colectivă în securitatea socială, încurajează angajatorii să țină sub control costurile după ce a avut loc o accidentare prin sub-raportare, distrage atenția de la prevenția accidentelor la controlul costurilor pentru cereri, crește numărul de litigii și generează cheltuieli administrative suplimentare. Dat fiind faptul că au existat puține dovezi statistice care să demonstreze eficacitatea sistemului de cote pe bază de experiență, se pare că această dezbatere va continua.

Sistemele de cotizare pe bază de experiență necesită baze de date sigure referitoare la fiecare angajator și instrumente avansate pentru înregistrarea angajatorilor individuali. Ele de asemenea, generează necesitatea unui personal mai numeros sau mai bine instruit la nivel de entitate administrativă ceea ce înseamnă costuri administrative mai înalte pentru sistem. Teoretic, un sistem mai sofisticat poate impune un stimulent mai bun pentru prevenire și un număr mai mare de lucrători care revin la muncă deși costurile pentru administrarea sistemului vor fi mai mari. Totuși, dacă costurile administrative mai înalte pot fi compensate de o reducere în costul total al accidentelor de muncă și bolilor profesionale, atunci sistemul de cote pe bază de experiență poate fi considerat potrivit. Compromisul nu este automat și pentru a obține rezultatul scontat, politica și strategia sa de implementare trebuie să fie concepute cu atenție având în vedere capacitatea administrativă a țării.

De asemenea, ar trebui remarcat că, deși sistemele de cotizare pe bază de experiență au obiective comune și au drept scop respectarea principiilor actuariale, schemele lor detaliate sunt destul de diversificate de la o țară la alta. Diversitatea întrunește strategii diferite pentru găsirea compromis optim al obiectivelor contradictorii privind complexitatea impusă de obținerea echității prin intermediul tehnicilor cizelate actuariale și avantajele simplității în formula cotei în scopuri administrative și de comunicare. Pentru exemple concrete, Anexa C prezintă experiența sistemelor de cote în Japonia și Quebec.

5.2 Probleme ce pot surveni odată cu o posibilă introducere a sistemului de cotizare pe bază de experiență în Moldova

Se poate spune că angajatorii din Moldova sunt deja expuși la o anumită experiență privind sistemul de cote deoarece sunt responsabili în mod individual de plata indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară de lucru în primele 20 de zile datorate accidentelor de muncă și bolilor profesionale și pentru compensația suplimentară dacă sunt găsiți vinovați. În acest sens, implementarea unui sistem de cotizare bazat pe experiență ar putea fi acceptat ca o continuare a măsurilor actuale.

Astfel, ar fi posibil ca Moldova să elaboreze un sistem de cotizare prospectiv pe bază de experiență pentru angajatorii care întrunesc criteriul credibilității statistice. Mai mult chiar, mărimea ajustărilor cotelor de contribuții ar trebui raportată la experiența individuală a angajatorilor în ceea ce privește cererile și credibilitatea statistică. Studiile de caz explicate în Anexa C sau în sistemul din România descris în secțiunea 4.3 pot servi drept îndrumare pentru conceperea sistemului de cotizare pe bază de experiență din Moldova.

Tabelul 5.1 prezintă numărul de întreprinderi după dimensiune. Deși tabelul nu pare a cuprinde toate întreprinderile (de exemplu, datele privind administrația publică și apărare lipsesc și sectorul educației pare a fi subreprezentat), totuși poate oferi informații utile pentru evaluarea numărului de angajatori care ar putea fi încadrați în sistemul de cotizare pe bază de experiență. Criteriile de clasificare a dimensiunii întreprinderilor sunt oferite în Tabelul 5.2.

Tabelul 5.1 Numărul de întreprinderi după dimensiune în Moldova, 2011					
	Mari	Medii	Mici	Micro	Total
Agricultură, silvicultură și pescărit	64	235	867	1.374	2.540
Minerit și exploatarea carierelor	7	18	29	62	116
Confecții	208	265	1.138	3.428	5.039
Alimentarea cu electricitate, gaze și apă	35	16	48	126	225
Construcții	81	125	731	1.749	2.686
Comerțul cu ridicata și bucată	451	378	3.366	15.642	19.837
Hoteluri și restaurante	12	31	300	1.173	1.516
Transport, depozitare și comunicații	66	108	797	2.310	3.281
Intermedieri financiare	30	18	98	711	857
Activități ce țin de imobiliare, chirie și business	130	185	1.251	6.419	7.985
Educație	3	15	68	266	352
Sănătate și muncă socială	89	47	133	513	782
Alte activități comunitare, sociale și servicii personale	28	61	368	2.868	3.325
Total	1.204	1.502	9.194	36.641	48.541
Repartizarea întreprinderilor	2%	3%	19%	75%	100%
Repartizarea angajați	42%	18%	23%	17%	100%

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Banca de date statistice, Activitatea unităților economice după tipul de activitate, dimensiunea întreprinderii.

Tabelul 5.2
Descrierea dimensiunii întreprinderii

Categoria	Numărul de angajați	Volumul vânzărilor (milioane MDL)	Volumul activelor (milioane MDL)
Micro	Mai puțin de 10	Mai puțin de 3	Mai puțin de 3
Mică	Mai puțin de 50	Mai puțin de 25	Mai puțin de 25
Medie	Mai puțin de 250	Mai puțin de 50	Mai puțin de 50
Mare	250 sau mai mult	50 sau mai mult	50 sau mai mult

Cu condiția că angajatorii mici și micro să fie excluși deoarece au o credibilitate statistică prea joasă, se presupune că domeniul de aplicabilitate al sistemului de cotizare pe bază de experiență acoperă toate întreprinderile mari și mijlocii precum și anumite întreprinderi mici clasificate în grupurile de risc înalt. Din Tabelul 5.1, se estimează că cel puțin 5% din întreprinderi sau cel puțin 60% din angajați ar putea aplica sistemul de cotizare pe bază de experiență din Moldova. După sectorul de activitate, numărul întreprinderilor mari și mijlocii este relativ înalt: confecții; comerțul cu ridicata și cu bucata; activități cu imobiliare, arendă și business, precum și sănătate și muncă socială.

În timpul proiectării și implementării unui sistem de cotizare pe bază de experiență în Moldova, țara ar trebui să întrunească următoarele condiții pentru a-și atinge scopul de a reduce accidente de muncă și bolile profesionale și, de aici, să îmbunătățească securitatea și sănătatea în muncă.

În primul rând, sistemul de cotizare pe bază de experiență necesită date amănunțite după angajatorii individuali care nu sunt disponibile în prezent în Moldova. Dată fiind existența sub-raportării privind accidente de muncă și bolile profesionale și lipsa sesizărilor despre bolile profesionale, lipsa bazei de date sigure este o problemă aparte privind asigurarea pentru accidente de muncă și bolile profesionale. Astfel, o bază de date solidă a accidentelor de muncă va trebui să fie elaborată drept precondiție pentru implementarea sistemului de cotizare pe bază de experiență, precum și pentru îmbunătățirea sistemului de cotizare pe industrie.

În al doilea rând, capacitatea guvernului și organizațiilor responsabile de securitatea socială ar trebui să fie creată pentru a implementa în mod eficient sistemul de cotizare pe bază de experiență. În același timp, angajatorii și lucrătorii ar trebui informați în mod adecvat cu privire la implementarea sistemului de cotizare pe bază de experiență și la impactul său asupra cotelor de contribuții.

În al treilea rând, implementarea unui sistem de cotizare pe bază de experiență necesită un set de reguli. De exemplu, sunt necesare prevederi pentru prevenirea evitării suprataxelor de către angajatori prin închiderea și redeschiderea întreprinderilor conform unei umbrele juridice diferite. Anumite tipuri de cereri așa ca bolile profesionale de latență îndelungată merită atenție specială în utilizare pentru scopurile ce țin de cotele individuale și trebuie stabilite reguli

speciale. De asemenea, este binecunoscut că succesul sistemului de cotizare pe bază de experiență este strâns legat de capacitatea autorității de a aplica regulile ce țin de raportarea accidentelor.

În al patrulea rând, deoarece o majoritate preponderentă de întreprinderi mici și micro (care reprezintă 95% din întreprinderile din Moldova), precum și muncitorii care lucrează pe cont propriu nu sunt eligibili de a primi stimulente financiare prin intermediul sistemului de cotizare pe bază de experiență, ar trebui stabilite alte proceduri pentru a extinde măsurile de prevenire în așa fel încât să fie incluse toate locurile de muncă care sunt posibil de a fi subvenționate din contribuții sau de la bugetul de stat.

Capitolul 6

Concluzii

6.1 Opinii ale partenerilor sociali

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei planifică implementarea cotelor de contribuții diferențiate în anul 2015 și implementarea ulterioară a sistemului de cotizare pe bază de experiență la o etapă mai târzie. Pentru acest proces, ar trebui depuse eforturi pentru a construi un consens național bine informat cu partenerii sociali. Urmează un rezumat al opiniilor reprezentanților sindicatelor și organizațiilor patronale exprimate la consultațiile cu experții OIM.

6.1.1 Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova

Conform reprezentantului sindicatelor, tranziția de la cadrul legislativ de pe timpurile sovietice la un cadru armonizat cu legislația UE este lentă. Deși există practici bune de securitate și sănătate în muncă în unele companii străine, investiția în prevenire este în mod general joasă, mai puțin de 2 euro pe lună pe angajat.

Reprezentantul sindicatului consideră că structura actuală a cotei de contribuții nu încurajează angajatorii de a investi în prevenire, iar cota de contribuții privind indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale ar trebui majorată pentru a include indemnizațiile făcute direct de angajatori în sistemul actual.

Reprezentantul sindicatului consideră că datele statistice privind starea locurilor de muncă sunt sub-raportate din cauza cifrei semnificativ joase comparativ cu țările din vecinătate așa cum este România și Rusia.

Sindicatele participă în investigarea unor accidentări serioase și cazurile de deces. A fost oferită informație precum că din anul 2011 sindicatelor li s-a permis să efectueze audit la locul de muncă pentru întreprinderile care sunt membri ai organizației lor finanțate de cotizațiile de membru.

6.1.2 Confederația Națională a Patronatului din Moldova

Îngrijorarea principală a angajatorilor este că ei trebuie să fie răspunzători de costurile pentru prevenire cât și indemnizare. Ei ar prefera să plătească contribuția la sistemul de asigurări pentru accidente de muncă și bolile profesionale și să nu fie responsabili pentru compensații dacă sunt vinovați.

Reprezentantul organizației angajatorilor nu consideră că sub-raportarea este semnificativă în sectorul formal. Problema sub-raportării este dominantă în economia subterană.

Reprezentantul organizației angajatorilor este de acord cu conceptul diferențierii cotei după sectorul de activitate și sistemul de cotizare după experiența individuală a angajatorilor, dar există o îngrijorare că industriile cu risc înalt ar ezita, iar industriile cu risc scăzut ar fi în favoare.

Există colaborare benefică între angajatori și inspecția muncii la nivel de politici și coordonare, dar există nemulțumire privind domeniul de operare. Percepția este că inspectorii din domeniu nu pun accent pe colaborare, dar au tendința de a impune penalizări.

6.2 Concluzii și pașii ulteriori

Cu scopul de a reduce accidentele de muncă și bolile profesionale, este indispensabil de a crea sinergii pozitive între indemnizare și prevenire. Corelarea dintre cotele de contribuții ale asigurării pentru accidentele de muncă și bolile profesionale cu experiența individuală a angajatorilor în ceea ce privește accidentele este considerată a fi un instrument eficace pentru a oferi stimulente privind angajamentul angajatorului față de prevenire și sensibilizarea ce ține de sănătatea și securitatea la locul de muncă.

Partenerii tripartiți din Moldova recunosc importanța unei legături mai strânse dintre prevenire prin intermediul măsurilor ce țin de securitatea și sănătatea muncii și indemnizarea prin intermediul asigurării pentru accidentele de muncă și bolile profesionale, deși, la această etapă, nu există un acord ce ține de cotele de contribuții diferențiate și cele pe bază de experiență.

Acest raport a prezentat caracteristicile esențiale ale sistemului de cotizare diferențiat și sistemului de cotizare pe bază de experiență și a analizat aspectele-cheie ce țin de implementarea lor în contextul Moldovei. Una din întrebările cruciale ține de modalitatea de găsire a echilibrului dintre răspunderea individuală și solidaritatea colectivă cu scopul de a îmbunătăți protecția financiară a tuturor părților și de a oferi stimulente pentru prevenire. Din cauza datelor limitate, rezultatele estimate au un caracter preliminar și, astfel, necesită o validare ulterioară cu date mai sigure. Totuși, metodologia și procesul de determinare a cotelor de contribuții explicate în acest raport pot servi drept îndrumare pentru următoarea revizuire.

Ca premisă a implementării reușite a acestor măsuri, trebuie întrunite următoarele condiții.

În primul rând, sistemul asigurărilor pentru accidentele de muncă și bolile profesionale ar trebui transformat într-un sistem “no fault” care garantează un nivel adecvat de indemnizații pe parcursul eventualității accidentelor de muncă și bolilor profesionale. În Moldova, există un consens general de a acumula tot riscul de accidente de muncă și boli profesionale printr-un singur sistem de asigurări.

În al doilea rând, după cum s-a accentuat de multe ori, ar trebui acordată prioritate acțiunii de îmbunătățire a colectării datelor privind accidentele de muncă și bolile profesionale la nivel de

sector de activitate și întreprindere. Fără cunoștințe adecvate privind frecvența și gravitatea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale este dificil de a proiecta și de a implementa un sistem adecvat de cote de contribuții pentru Moldova.

Experiența internațională demonstrează că procesul de implementare a sistemului de cote pe bază de experiență este complex și de obicei necesită câțiva ani pentru îndeplinire. Acesta nu poate fi realizat fără un angajament pe termen lung și efort continuu din partea partenerilor-cheie. În cadrul Programului de Țară privind Munca Decentă pentru Moldova, OIM este gata de a oferi asistență tehnică pe viitor ca urmare a recomandărilor prezentate în acest raport.

Anexa A

Metodele actuariale de estimare a cotei medii de contribuții

Această anexă prezintă metodele actuariale de estimare a cotei medii de contribuții în baza structurii indemnizației a sistemului asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale din Moldova. După descrierea acestui principiu de bază pentru determinarea cotelor de contribuții se oferă formule matematice de estimare actuarială a costului mediu pentru fiecare tip de indemnizație. O prezentare mai detaliată există în manualul OIM/ISSA cu privire la practica actuarială în securitatea socială.¹³

A.1 Formula de bază pentru cotele de contribuții

Formula de bază pentru calcularea cotei de contribuții analizate în anul t este următoarea:

$$\text{Rata contribuției } (t) = \frac{\text{Costul indemnizației preconizate } (t) + \text{Cheltuielile administrative preconizate } (t)}{\text{Câștiguri salariale asigurabile pre } (t)}$$

Câștigurile salariale asigurabile pot fi exprimate după cum urmează:

$$\text{Câștiguri salariale asigurabile preconizate } (t) = \text{Numărul asiguraților } (t) \times \text{Salariul mediu } (t) \times \text{Densitate } (t)$$

Salariul mediu pe anul t este estimat prin:

$$\text{Salariul mediu } (t) = \text{Salariul mediu } (t-n) \times (1+w)^n$$

unde $t-n$ este cel mai recent an pentru care sunt disponibile date statistice privind salariul mediu și w este rata anuală a creșterii salariului mediu pe economie.

¹³ Plamondon, P. et al. 2002. "Practica actuarială în securitatea socială", Metode cantitative în protecția socială (Geneva, OIM). A se vedea în special, Partea a III-a și Informația tehnică IV.

Cu excepția asistenței medicale și serviciilor de reabilitare, costul preconizat este estimat pentru fiecare tip de indemnizații din sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și boli profesionale din Moldova cu următoarea formulă:

$$\text{Costul preconizat al indemnizatei } (t, i) = \text{Numărul de beneficiari } (t, i) \times \text{Costul mediu } (t, i)$$

unde i indică tipul indemnizației.

Numărul beneficiarilor este estimat prin aplicarea ratelor de incidență al tipului de indemnizație corespunzător la numărul lucrătorilor asigurați. Ratele de incidență sunt estimate pe baza experienței din trecut. Nivelul lor este corelat la incidența indemnizațiilor relevante după industrie, sex, vârstă și nivelul salariului lucrătorilor accidentați.

Restul din această Anexă prezintă formulele pentru estimarea actuarială a costului mediu pentru fiecare indemnizație într-un an dat. În formulele din secțiunile următoare, anul t și tipul de indemnizație i vor fi omise.

A.2 Indemnizații pentru incapacitatea temporară

Indemnizațiile pentru incapacitate temporară sunt plătite pentru maxim șase luni în Moldova. De aceea, o anumită parte a indemnizațiilor plătite într-un an dat se referă la accidente care au avut loc în anul precedent. Pentru a simplifica, indemnizațiile plătite într-un an sunt estimate în baza accidentelor ce au loc în același an. Acest lucru se justifică prin schema de indemnizații și durata scurtă a indemnizațiilor. Dat fiind faptul că indemnizația pentru incapacitatea temporară este egală cu 100% din salariu, costul său mediu este estimat după cum urmează:

$$\text{Costul mediu} = \text{Salariul zilnic mediu} \times \text{Durata medie a invalidității}$$

Durata medie estimată a invalidității este determinată prin utilizarea celei mai recente experiențe.

Numărul de beneficiari este estimat prin aplicarea ratelor de incidență a incapacității temporare la numărul persoanelor asigurate:

$$\text{Numărul beneficiarilor} = \text{Numărul persoanelor asigurate} \times \text{Rata incidenței}$$

Formulele de mai sus pot fi perfecționate pentru a lua în considerare dezagregarea ulterioară după industrie, nivel salarial, gen și vârstă.

A.3 Pensii pentru invaliditate permanentă

Pentru un muncitor cu invaliditate permanentă de gradul III j , de genul s și vârsta x , costul mediu al pensiilor de invaliditate permanentă este estimat după cum urmează:

$$\text{Costul mediu } (j, s, x) = d(j) \times \text{Salariul mediu } (s, x) \times \text{Anuitatea } (j, s, x) \quad (1)$$

unde

$d(j)$: rata de înlocuire pentru gradul de invaliditate j ($j = 1, 2, 3$);

și anume $d(1) = d(2) = 0,667$, și $d(3) = 0,667 \times$ (pierderea medie a capacității de lucru);

$\text{Salariul mediu } (s, x)$: salariul mediu al pensionarilor; și

$\text{Anuitatea } (j, s, x)$: valoarea prezentă a unei pensii a unei unități monetare (1 Leu moldovelesc).

Ar trebui specificat că pensia din formula de mai sus include atât pensiile pentru invaliditate generală și pensiile complementare de invaliditate de muncă.

Pentru calcularea valorii prezente a unei pensii, ar trebui efectuate presupuneri privind viitoarea mortalitate, recuperarea de pe urma invalidității, indexarea indemnizației și rata dobânzii. Costul estimat al pensiilor pentru invaliditate permanentă este obținut prin însumarea costurilor indemnizațiilor pentru toate tipurile de beneficiari:

$$\text{Costul estimat al indemnizației} = \sum_{j, s, x} N(j, s, x) \times \text{Costul mediu } (j, s, x) \quad (2)$$

unde $N(j, s, x)$ este numărul pensiilor recent acordate pentru invaliditatea permanentă cu gradul de invaliditate j , genul s și vârsta x (estimate prin aplicarea ratelor de incidență a invalidității permanente la numărul persoanelor asigurate).

A.4 Pensii de urmaș și indemnizațiile unice

Estimarea costului mediu a pensiilor de urmași aplică un procedeu similar cu cel al pensiilor pentru invaliditatea permanentă. În plus, ar trebui estimat costul mediu al indemnizațiilor unice pentru urmași. În scopuri de simplificare, s-a efectuat o presupunere referitoare la un profil standard al unui beneficiar reprezentativ al acestor indemnizații.

Pentru o persoană decedată de genul s și vârsta x , costurile medii ale pensiilor și indemnizațiile unice este estimat după cum urmează:

$$\text{Costul mediu } (s, x) = \text{Salariul mediu } (s, x) \times \text{Profilul mediu } (s, x)$$

În baza formulei pensiei și formulei indemnizației, profilul mediu este exprimat prin:

$$\text{Profilul mediu } (s, x) = [0.5 \times P(s, x) \times \text{Anuitatea}^s(s, f(x)) + 0.25 \times Q(s, x) \times \text{Anuitatea}^c(s, g(x))] + [3 \times P(s, x) + \{2 + 3 \times Q(s, x)\}] \quad (3)^{14}$$

unde

$P(s, x)$: probabilitatea pentru un muncitor decedat de genul s și vârsta x de a avea un soț/o soție eligibil/ă pentru o pensie;

$\text{Anuitatea}^s(s, f(x))$: valoarea actuală a unității monetare a unei pensii de viață pentru un soț/o soție a unui lucrător decedat (calculată ca pensie de gradul I de invaliditate); vârsta soțului/soției $f(x)$ este definită ca o funcție a vârstei persoanei decedate;

$Q(s, x)$: umărul mediu al copiilor unui lucrător decedat de genul s și vârsta x eligibili pentru pensia de urmași (maxim 3); și

$\text{Anuitatea}^c(s, g(x))$: valoarea actuală a unității monetare a unei pensii pentru copiii lucrătorului decedat (calculată ca pensie de invaliditate de gradul I); vârsta celui mai mic copil $g(x)$ este definită ca o funcție a vârstei decedatului.

Costul estimat a indemnizațiilor de urmași este obținut prin însumarea costurilor indemnizațiilor pentru toate tipurile de beneficiari:

$$\text{Costul estimat al indemnizațiilor} = \sum_{s, x} D(s, x) \times \text{Costul mediu } (s, x) \quad (4)$$

unde $D(s, x)$ este numărul lucrătorilor decedați datorită cauzelor ce țin de locul de muncă de genul s și vârsta x (estimate prin aplicarea ratelor mortalității datorate accidentelor de muncă și bolilor profesionale la numărul de persoane asigurate).

¹⁴ Estimarea indemnizațiilor unice pentru orfani (ultimul termen din acoladă) utilizează o aproximare lineară a formulei reale a indemnizațiilor.

Anexa B

Ilustrarea procesului de estimare a cotei medii de contribuții

Această Anexă oferă o ilustrare a procesului determinării cotei medii a contribuției în baza datelor disponibile în prezent în Moldova. Sfera aplicării răspunderii este rezumată în Tabelul 3.1. Limitările principale ale datelor și efectele lor asupra estimării actuariale sunt rezumate după cum urmează:

- Majoritatea datelor se referă la cifrele totale dar datele suplimentare dezagregate cu privire la gen și vârstă nu au fost disponibile. Acest fapt afectează în special estimarea indemnizațiilor pe termen lung pentru care vârsta survenirii invalidității permanente (sau decesului) este un parametru indispensabil. Mai mult ca atât, nu a fost disponibilă nici-o informație referitoare la distribuția salariilor sau indemnizațiilor.
- Datele disponibile prezintă anumite discrepanțe. În primul rând, pentru aceleași date sunt raportate valori diferite de către surse diferite. În al doilea rând, unele date analizate sunt semnificativ mai joase decât experiența internațională. Și anume, ratele mai joase de incidență și durata scurtă a incapacității temporare și densitatea joasă a câștigurilor salariale asigurabile la salariul mediu sugerează practica de sub-raportare a accidentelor de muncă și sub-declararea veniturilor asigurate în Moldova. Fără a efectua o investigație suplimentară a acestor probleme, nu a fost posibil de a construi ipoteze actuariale rezonabile din aceste date incomplete.

În ciuda precauțiilor, această Anexă ia în discuție situația ce ține de date și prezintă modul de estimare a ipotezelor-cheie pentru determinarea cotei medii de contribuții aplicabile pentru anul 2014 în baza experienței din perioada 2010–2012.

B.1 Date și ipoteze

Numărul lucrătorilor asigurați și veniturile din asigurări

Tabelul B.1 prezintă numărul de persoane asigurate înregistrate la Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) pentru perioada de 2009–2012. Datorită probabil crizei globale, numărul persoanelor asigurate indică o tendință în descreștere. S-a presupus că numărul persoanelor asigurate rămâne la nivelul anului 2012 de 830.000 pentru anul 2014.

Tabelul B.1				
Numărul persoanelor asigurate din sistemul național de asigurări sociale în Moldova,				
Year	2009	2010	2011	2012
Angajați	802.321	831.424	806.786	803.875
Angajați pe cont propriu	30.921	28.520	29.603	26.317
Asigurați voluntari	3.024	2.687	2.091	1.604
Total	836.266	862.631	838.480	831.796

Sursa: Casa Națională de Asigurări Sociale.

Datele privind veniturile asigurate nu sunt disponibile în mod direct, dar pot fi estimate din datele financiare privind venitul din contribuții. În tabelul B.2 venitul asigurat este estimat prin împărțirea venitului din contribuții din rapoartele lunare ale CNAS la cota medie a contribuției de 28,75% luând în considerare proporția lucrătorilor agricoli din populația asigurată și venitul mediu asigurat este calculat din venitul total asigurat și numărul persoanelor asigurate.

Tabelul B.2					
Estimarea densității veniturilor asigurate, 2009–2011					
Anul	Contribuții CNAS (milioane MDL)	Venituri asigurate estimate (milioane MDL)	Venituri medii asigurate estimate (lunar, MDL) A	Salariul mediu pe economie (lunar, MDL) B	Densitatea estimată A/B
2009	5.598,3	19.472,4	1.940,4	2.747,6	71%
2010	5.985,3	20.818,3	2.011,1	2.971,7	68%
2011	6.562,6	22.826,4	2.268,6	3.042,0	75%

Sursa: Contribuții la asigurarea socială extrase din *Raportul privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2009, 2010 și 2011*. Biroul Național de Statistică. Estimarea OIM.

Presupunând că, salariul mediu pe economie va crește după rata medie de creștere pentru perioada 2009–2011, salariul mediu pe economie pentru anul 2014 a fost estimat la 3.500 MDL pe lună.

Densitatea este estimată ca un procent din venitul mediu asigurat estimat ce ține de salariul mediu pe economie de la Biroul Național de statistică (BNS). Densitatea estimată pare a fi joasă în comparație cu experiența internațională. Acest fapt sugerează o posibilă sub-raportare a venitului asigurat. În baza acestor date, densitatea a fost presupus ca reprezintă 70% în scopul estimării.

Indemnizații de incapacitate temporară

Tabelul B.3 prezintă ratele incidenței pe parcursul anilor 2004–2010 ce au fost observate în Moldova. După cum poate fi observat din Tabelul B.4, ratele de incidență în Moldova observate sunt semnificativ mai joase decât cele observate în majoritatea țărilor. Acest lucru sugerează o sub-raportare considerabilă a accidentelor de muncă în Moldova.

Tabelul B.3						
Numărul accidentelor de muncă la 100 lucrători în Moldova, 2004–2010						
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0,088	0,088	0,087	0,078	0,071	0,097	0,096

Sursa: *Anuarul statistic al Republicii Moldova 2011*, Tabelul 3.3.5.

Tabelul B.4						
Numărul accidentelor de muncă la 100 lucrători în țări selectate, 2010						
Moldova	Canada	Franța	Germania	Portugalia	Tailanda (2009)	Trinidad și Tobago
0,10	1,76	3,60	2,58	3,63	0,53	0,48

Sursa: Date extrase din rapoartele anuale publicate de instituții.

Cu scopul de a corecta sub-raportarea în ambele scenarii, s-a efectuat înmulțirea la 3 și 6 în scenariul de bază și, respective, în scenariul alternativ.

Tabelul B.5 prezintă estimarea duratei medii ale indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară. Ar trebui identificate și corectate discrepanțele dintre CNAS, NBS și Inspectoratul Muncii. În conformitate cu recomandările OIM, asigurarea pentru accidentele de muncă și bolile profesionale se presupune că acoperă cheltuielile de la a 4-a zi de absență. Luând în considerare acești factori, durata indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară s-a presupus a fi 32 de zile în scopul stabilirii cotei.

Tabelul B.5									
Estimarea duratei indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară în Moldova, 2008–2012									
Anul	CNAS			NBS*			Inspectoratul de Stat al Muncii*		
	Numărul accidentaților	Total zile**	Numărul mediu de zile**	Numărul accidentaților***	Total zile**	Numărul mediu de zile**	Numărul accidentaților	Total zile**	Numărul total de zile**
2008	832	20.832	25,0	540	19.000	35,2	...	...	...
2009	669	17.107	25,6	711	16.000	22,5	...	...	...
2010	894	16.559	18,5	569*	13.800*	24,3	530	13.827	26,1
2011	595	17.482	29,4	452	15.843	35,1	425	15.843	37,3
2012	505	14.477	28,7	...	...	...	...	...	...

Notă: * Acest set de date ia în considerare angajatorii cu 20 angajați și mai mult.

** Numărul de zile include primele 20 zile plătite de angajatori.

*** Numărul de accidentați din datele BNS includ și cazurile de deces.

Tabelul B.6 prezintă durata medie a indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară în Canada, Franța și Portugalia. Ar trebui remarcat că datele privind Franța nu au aceeași bază ca și datele din Canada și Portugalia.

Tabelul B.6		
Durata medie a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară în țări selectate, 2010		
Canada	Franța	Portugalia
79	56	41

Sursa: Canada: <https://aoc.awcbc.org/KsmReporting/ReportDataConfig>

Franța: <http://www.risquesprofessionnels.ameli.fr/statistiques-et-analyse/sinistralite-atmp.html>

Portugalia : Gabinete de Estratégias e Planeamento, Estatísticas em síntese, Acidentes de Trabalho 2010 Estimare OIM.

Aceste țări prezintă o durată mai mare decât Moldova. Ar trebui notat că Canada și Franța nu au o limită a duratei și Portugalia plătește până la un an, pe când Moldova plătește până la 180 zile.

Tabelul B.7 prezintă estimări ale indemnizației zilnice medii pentru incapacitatea temporară în baza datelor prezentate de CNAS. Există diferențe între salariile medii lunare estimate reieșind din acest tabel și cele prezentate în Tabelul B.2. Deși nu este neobișnuit de a observa că salariul mediu a lucrătorilor accidentați este diferit de salariul mediu pe economie, acest lucru ar trebui analizat mai detaliat.

Tabelul B.7					
Date privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară în Moldova, 2008–2012					
Anul	Numărul accidentaților	Total zile	Suma	Indemnizația medie (zilnică, MDL)	Salariul mediu estimat* (lunar, MDL)
2008	832	20.832	1.681	80,7	2.421
2009	669	17.107	1.471	86,0	2.580
2010	894	16.559	1.490	90,0	2.700
2011	595	17.482	1.725	98,7	2.960
2012	505	14.477	1.678	115,9	3.476

Sursa: CNAS

Notă: * Suma medie pe zi x 30

Pensiile pentru invaliditate permanentă

Estimarea costului indemnizațiilor pentru invaliditate permanentă necesită stabilirea ipotezelor privind ratele incidenței și indemnizațiile medii după gradul de invaliditate. Pentru determinarea indemnizațiilor medii, este necesară informația privind salariile și distribuția lucrătorilor accidentați după gen și vârstă. De asemenea, trebuie calculată valoarea prezentă a pensiilor, trebuie de asemenea stabilite ipotezele privind ratele mortalității și variabilele economice așa ca inflația și ratele dobânzii.

Tabelul B.8 prezintă date privind pensiile pentru invaliditate permanentă după gradul de invaliditate. Calitatea datelor privind pensiile pentru invaliditatea permanentă este foarte importantă deoarece numărul cererilor este jos dar impactul financiar al fiecărei cereri este în general semnificativ. Sub-raportarea privind numărul total al cazurilor de invaliditate permanentă nu este probabil o problemă deoarece este cu mult mai dificil de a ascunde accidente grave.

Tabelul B.8								
Date privind indemnizațiile pentru invaliditatea permanentă în Moldova, 2007–2010								
Anul	Gradul I		Gradul II		Gradul III		Total	
	Numărul	Suma indemnizațiilor (Lunar, MDL)	Numărul	Suma indemnizațiilor (Lunar, MDL)	Numărul	Suma indemnizațiilor (Lunar, MDL)	Numărul	Suma indemnizațiilor (Lunar, MDL)
2007	17	10.200	100	82.100	96	20.900	213	113.200
2008	16	10.800	118	120.000	94	26.400	228	157.200
2009	15	11.400	128	143.600	104	41.000	247	196.000
2010	17	21.900	148	160.100	103	43.500	268	225.500

Sursa: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova, *Raport anual social 2010*, Tabelul 3.13, p.60.

Ratele incidenței invalidității permanente sunt în mod general scăzute, în special pentru gradele I și II. S-a observat că incidența gradelor II și III demonstrează o tendință în creștere pe când incidența gradului I rămâne stabilă.

În scopul estimării contribuției, ratele de incidență ale pensiilor pentru invaliditatea permanentă sunt estimate proporțional cu cererile de incapacitate temporară. S-au efectuat ipoteze privind proporția de 3,62% pentru gradul I și gradul II combinate (pierdere totală a capacității de lucru) și de 1,26% respectiv pentru gradul III (pierdere parțială a capacității de muncă). Scenariul alternativ conține ipoteze privind marjele suplimentare pentru ratele de incidență a pensiilor pentru invaliditatea permanentă.

Cu privire la calcularea valorilor actuale, au fost utilizate ratele mortalității ce corespund speranței de viață din Moldova cu ajustarea care să ia în considerare o speranță de viață mai scurtă. În plus, s-a presupus o rată reală de reducere de 4%.

Deoarece, nu este disponibilă distribuirea după gen și vârstă, următoarele formule de estimare au fost utilizate care simplifică formulele din secțiunea A.3.

$$\text{Costul mediu } (j) = d(j) \times \text{Salariul mediu} \times \text{Anuitatea } (\bar{x}) \quad (1')$$

unde

$d(1) = d(2) = 0,667$, și $d(3) = 0,667 \times (\text{pierdere medie a capacității de lucru})$;

$\text{Anuitatea } (\bar{x})$: denotă valoarea actuală a unei pensii începând la vârsta medie ($\bar{x}$)

Și anume, vârsta medie a pensionarilor la survenirea invalidității s-a presupus a fi de 40 ani și valoarea actuală ce rezultă este estimată de a fi de 216 pentru o unitate valutară a indemnizațiilor lunare. Pierdere medie a capacității de muncă pentru invaliditatea de gradul III s-a presupus a fi de 35% (adică $d(3) = 0,233$).

Costul indemnizației este estimat de:

$$\text{Costul estimat al indemnizației} = \sum_{j, s, x} \bar{N}(j) \times \text{Costul mediu } (j) \quad (2')$$

unde

$\bar{N}(j)$ este numărul de pensiilor recent acordate pentru invaliditate permanentă de gradul j .

Indemnizațiile de urmaș

Estimarea costului indemnizațiilor de urmaș necesită stabilirea ipotezelor privind rata incidenței a cazurilor de deces și a indemnizațiilor lor medii. Tabelul B.9 prezintă date privind incidența cazurilor de deces în Moldova.

Tabelul B.9						
Date privind cazurile de deces datorate accidentelor de muncă din Moldova, 2006–2011						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Numărul	31	40	44	30	39	27
Incidența pe 1,000 lucrători	0,050	0,071	0,053	0,050	0,066	...

Sursa: Compilarea de către Inspectoratul Muncii (numărul) și *Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2011*, Tabelul 3.3.5. (incidența per 1000 lucrători).

Tabelul B.10 prezintă date statistice privind incidența cazurilor de deces în Moldova și unele țări selectate. Spre deosebire de incapacitatea temporară, Moldova are o incidență mai înaltă a cazurilor de deces decât alte țări.

Tabelul B.10						
Cazurile de deces datorate accidentelor de muncă per 1000 de lucrători în unele țări selectate, 2010						
Moldova	Canada (2011)	Franța (2011)	Germania	Portugalia	Thailanda (2009)	Trinidad și Tobago
0,066	0,024	0,030	0,014	0,050	0,075	0,014

Sursa: Moldova: Inspectoratul de Stat al Muncii. Alte țări: date extrase din rapoartele anuale publicate de instituții.

Experiența este destul de stabilă. Asemănător cu invaliditatea permanentă, efectul potențial al sub-raportării pare a fi scăzut.

Baza de date a CNAS conține informație parțială privind pensiile de urmaș după tipul și numărul urmașilor, dar nu dispune de date privind profilurile după gen și vârstă. De aceea, formulele de estimare în secțiunea A.4 au fost înlocuite cu următoarele formule simplificate.

$$\text{Profilul mediu} = [0.5 \times \bar{P} \times \text{Anuitatea}^s(\bar{y}) + 0.25 \times \bar{Q} \times \text{Anuitatea}^c(\bar{z})] + [3\bar{P} + (2 + 3\bar{Q})] \quad (3')$$

unde

$\bar{P}$ este probabilitatea de a avea un soț/soție;

$\bar{Q}$ este numărul mediu al copiilor;

$\text{Anuitatea}^s(\bar{y})$: valoarea prezentă a unei pensii pentru soț/soție începând de la vârsta medie ($\bar{y}$);

$\text{Anuitatea}^c(\bar{z})$: valoarea prezentă a unei pensii pentru copii începând de la vârsta medie ($\bar{z}$).

Și anume, probabilitatea de a avea un soț/soție este presupusă de a fi de 80%; vârsta medie a soțului/soției a fost presupusă de a fi de 40 ani; și valoarea prezentă ce rezultă este estimată de a fi de 240 pentru o unitate valutară din indemnizațiile lunare. În privința orfanilor, numărul mediu al copiilor este presupus de a fi 1,8; vârsta medie a celor mai tineri copii s-a presupus a

fi de 9 ani; și valoarea prezentă rezultantă este estimată de a fi 108 pentru o unitate valutară din indemnizațiile lunare. Aceste ipoteze au ca rezultat indemnizația unică medie pentru urmaș egală cu 9,8 luni al salariului mediu lunar.

În ceea ce privește calcularea valorii prezente pentru soți, s-au presupus ratele mortalității ce corespund speranțelor de viață la naștere din Moldova. Ratele de finalizare pentru orfani au fost stabilite la 18 ani și 0,5 de la 19 ani până la vârsta de 23. S-a presupus o rată reală a reducerii de 4%.

Costul indemnizației este estimat de:

$$\text{Costul estimat al indemnizației} = \bar{D} \times \text{Salariul mediu} \times \text{Profilul mediu} \quad (4')$$

unde

$\bar{D}$ este numărul de lucrători decedați datorită cauzelor ce țin de locul de muncă.

Asistența medicală și reabilitarea

Nu există date privind indemnizațiile pentru asistența medicală și reabilitare plătite de CNAS pentru lucrătorii accidentați. după cum este stipulat în recomandările OIM, sistemul asigurărilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale ar trebui să acopere aceste costuri pe viitor.

Reieșind din experiența internațională, s-a creat ipoteza conform căreia costul pentru indemnizațiile pentru asistență medicală și reabilitare este egal cu 80% din costul indemnizațiilor pentru incapacitate temporară. Ar trebui remarcat că acest procent s-a aflat între 65 și 80% în Canada în ultima decadă da poate ajunge și până la 500% în anumite țări.

Cheltuielile administrative

Cheltuielile administrative sunt de obicei exprimate ca un procent al costurilor indemnizațiilor. Rapoartele anuale ale CNAS nu specifică cheltuielile administrative ce țin de indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale.

În scopul estimării contribuției, s-a realizat ipoteza precum că cheltuielile administrative sunt egale cu 15% din costurile totale ale indemnizațiilor.

Obligațiile privind pensiile actuale

Obligațiile privind beneficiarii existenți de pensii de invaliditate și pensiile de urmaș vor fi finanțate separat. Ele au fost estimate ca un produs al (i) numărului pensionarilor, (ii) pensia medie, și (iii) valoarea medie prezentă. Vârsta medie a beneficiarilor actuali de pensii de invaliditate a fost presupusă ipotetic a fi de 45 de ani și valoarea prezentă care rezultă este estimată a fi de 199 pentru o unitate convențională a unei indemnizații lunare. Din cauza lipsei de date, nu au fost stabilite obligațiile pensiilor prezente de urmaș. Totuși, suma se preconizează a fi nesemnificativă. Suma estimate a obligațiilor este de 80 milioane Lei moldovenești. Rata contribuției necesară pentru finanțarea acestor obligații pe termen lung pe durata unei perioade de 25 de ani de amortizare este estimată de a fi de 0,013%.

B.2 Estimarea cotei medii de contribuții

Următorul tabel oferă o ilustrare a calculării cotei medii de contribuții după tipul indemnizației conform bazei de date, ipotezelor și metodelor explicate în secțiunea precedentă.

		Unități	Ipoțeză de bază	Ipoțeză alternativă
A. Venituri asigurate				
(1)	Numărul de asigurați		830.000	830.000
(2)	Salariul mediu lunar	MDL	3.500	3.500
(3)	Densitatea		0,70	0,70
(4)	Venitul asigurat preconizat (1) x (2) x (3) x 12	milioane MDL	24.402	24.402
B. Indemnizații pentru incapacitate temporară				
(5)	Rata incidenței		0,00264	0,00528
(6)	Salariul mediu lunar	MDL	3.500	3.500
(7)	Numărul mediu de zile plătite		32	32
(8)	Costul preconizat (1) x (5) x (6) / 30 x (7)	milioane MDL	8,2	16,4
(9)	Costul ca % al veniturilor asigurate (8) / (4) x 100		0,034	0,067
C. Indemnizații pentru invaliditatea totală permanentă (Gradul I și II)				
(10)	Rata incidenței		0,000032	0,000048
(11)	Salariul lunar mediu	MDL	3.500	3.500
(12)	Valoarea prezentă medie pe unitate lunară a pensiei pe viață		216,0	216,0
(13)	Costul preconizat (1) x (10) x (11) x (12) x 0.667	milioane MDL	13,4	20,1
(14)	Cost ca un % al veniturilor asigurate (13) / (4) x 100		0,055	0,082
D. Indemnizații pentru invaliditate permanentă parțială (Gradul III)				
(15)	Rata incidenței		0,000011	0,000017
(16)	Salariul mediu lunar	MDL	3.500	3.500
(17)	Valoarea prezentă medie pe unitate lunară a pensiei pe viață		216,0	216,0
(18)	Gradul mediu al invalidității		0,50	0,63
(19)	Costul preconizat (1) x (15) x (16) x (17) x 0.667 x (18)	milioane MDL	2,30	4,31
(20)	Costul ca % al venitului asigurat (19) / (4) x 100		0,009	0,018

		Unități	Ipoteza de bază	Ipoteza alternativă
E. Cazurile de deces (pensii)				
(21)	Rata incidenței		0,000056	0,000056
(22)	Salariul lunar mediu al decedatului	MDL	3.500	3.500
(23)	Probabilitatea de a avea un soț/soție		0,80	0,80
(24)	Valoarea prezentă medie pe unitate lunară a pensiei pe viață pentru soț/soție		240,0	240,0
(25)	Numărul mediu de copii per decedat		1,8	1,8
(26)	Valoarea prezentă medie pe unitate lunară a pensiei pe viață pentru orfanis		108,0	108,0
(27)	Costul preconizat (1) x (21) x (22) x 0.667 x [(0.5 x (23) x (24) + (0.25 x (25) x (26))]	milioane MDL	15,9	15,9
(28)	Costul ca un % al venitului asigurat (27) / (4) x 100		0,065	0,065
F. Cazurile de deces (indemnizații unice)				
(29)	Numărul mediu de indemnizații lunare pentru urmași		9,8	9,8
(30)	Costul preconizat (1) x (21) x (22) x (29)	milioane MDL	1,6	1,6
(31)	Costul ca un % al venitului asigurat (30) / (4) x 100		0,007	0,007
G. Asigurarea medicală și servicii de reabilitare				
(32)	Media costului indemnizațiilor pentru incapacitate temporară		0,80	0,80
(33)	Costul ca procent % din venitul asigurat (9) x (32) x 100		0,027	0,054
H. Costul total al indemnizațiilor				
(34)	Costul ca % al venitului asigurat (9) + (14) + (20) + (28) + (31) + (33)		0,196	0,292
I. Cheltuieli administrative				
(35)	Media costului indemnizației		0,15	0,15
(36)	Costul ca % al venitului asigurat (34) x (35)		0,029	0,044
J. Amortizarea obligațiilor privind pensiile actuale pe o durată de 25 de ani (ca procent % a venitului asigurat)				
(37)			0,013	0,013
K. Cota totală de contribuții (ca un % din venitul asigurat)				
(38)	(34) + (36) + (37)		0,238	0,349

Anexa C

Exemple de sisteme de cotizare pe bază de experiență

C.1 Japonia

În Japonia, cota contribuției din Asigurarea pentru Compensația pentru Accidente de Muncă este stabilită după industrie. În anul 2013, cota contribuției variază de la 0,25% la 8,9% în 55 de tipuri de afaceri întreprinse de către angajator. Cota contribuției constă din cota ce ține de indemnizațiile pentru accidente de muncă, schemele de ajutor social și cheltuielile administrative (cota uniformă este în prezent de 0,06%). Cotele de contribuții sunt revizuite la fiecare 3 ani în baza realizărilor din perioada a trei ani precedenți.

Pentru a oferi angajatorilor stimulente pentru prevenirea accidentelor, este implementat un sistem în baza experienței (denumit sistemul de prime pe bază de merit). Conform acestui sistem, cota contribuției al unei instituții/organizații individuale poate fi ajustată în creștere sau scădere în intervalul de 40% (intervalul maxim de ajustare este de 35% pentru sectorul silvic și 30% pentru proiectele în construcții). Ajustarea este aplicată numai la cota contribuției la indemnizațiile pentru accidente de muncă.

Sistemul pe bază de merit este aplicat organizațiilor cu mai mult de 100 de angajați, organizațiile cu angajați între ce variază de la 20 la 99 ce întrunesc anumite condiții statistice de credibilitate,¹⁵ și proiecte în construcții a căror valoare este mai mare de 120 milioane yeni japonezi (JPY) (aproximativ 1 mln Euro).

Anume, pentru fiecare organizație, este calculat raportul plății totale a indemnizațiilor la contribuții pe parcursul celor mai recente trei ani (denumit "raportul bilanțului").

$$\text{Raportul bilanțului } (r) = \frac{\text{Suma plăților totale a indemnizațiilor în ultimii trei ani}}{\text{Suma contribuțiilor plătite în ultimii trei ani}}$$

Dacă raportul bilanțului este mai mic de 0,75%, atunci cota contribuției (stabilită după industrie) este redusă treptat cu până la 40%. Din contră, dacă raportul este mai mare de 0,85% decât cota contribuției, atunci cota contribuției este mărită de până la 40%. Cota contribuției ajustată este apli-

¹⁵ Condiția cere ca numărul de angajați să fie mai mare sau egal cu 0,4 împărțit la cota de contribuție pe industrie cu privire la indemnizațiile pentru accidente de muncă și bolile profesionale.

cată pentru următorul an fiscal (de exemplu: dacă perioada raportului bilanțului este 2010–2012, atunci prima de asigurare ajustată este aplicată pentru anul 2014). Mai mult, întreprinderile mici și medii care iau anumite măsuri de sănătate și securitate în muncă pot solicita sistemul special de prime de asigurare pe bază de merit, care poate ajusta cota de contribuții în intervalul de 45%.

În anul fiscal 2011, 77.038 din 2.013.458 organizații (excluzând proiectele cu termen fix și proiectele non-recurente) au aplicat sistemul de merit. Acoperirea sistemului de merit este de 3,8% în ceea ce privește numărul de organizații și aproximativ 60% în ceea ce privește suma contribuției. Din acestea, 63.460 organizații (82,4%) și-au redus prima de asigurare, 11.968 (15,5%) și-au mărit ratele primelor sale și 1.610 (2,1%) și-au modificat prima. În ambele cazuri unde au fost modificate cotele de contribuții, aproximativ jumătate au atins rata maximă de ajustare de 40%.

C.2 Quebec

În Quebec, cotele de contribuție pentru finanțarea indemnizațiilor din *Legea privind Acciden-tele Industriale și Bolile Profesionale* și *Legea privind Securitatea și Sănătatea în muncă sunt stabilite după industrie*. Cotele de contribuții sunt determinate anual. În anul 2013, cotele de contribuții sunt stabilite pentru 184 unități de la 0,56% la 19,43%, cu media de 2,08%. Cota de contribuții este suma “cotei uniforme” care este comună pentru toate industriile (0,43%) și “cota pe bază de risc” care variază după industrie.

Cu scopul de a oferi angajatorilor stimulente pentru prevenirea accidentelor, facilitarea reabilitării și promovării revenirii prompte și îndelungate la locul de muncă, se utilizează două sisteme de cotizare pe bază de experiență. Sistemul de cotizare personalizat se aplică întreprinderilor cu contribuții anuale între 7.500 dolari canadieni (CAD) (aproximativ 7.200 USD) și 425.000 CAD (aproximativ 410.000 USD), și se aplică sistemul retrospectiv la întreprinderile cu contribuții anuale de peste 425.000 CAD. Participarea este automată atunci când sunt întrunite plafoanele. În jur de o treime din angajați care corespund la 80% din contribuții sunt supuși unei forme ale sistemului de cotizare pe bază de experiență.

Conform sistemului personalizat de cotizare, fiecare întreprindere are cota sa personalizată pe bază de risc care a fost obținută prin aplicarea unui “indice de risc” la cota pe bază de risc a unității(ilor) în care este clasificată întreprinderea. Indicele de risc este determinat prin aplicarea următoarei formule:

$$\text{Indicele de risc} = (\text{indicele de experiență}) \times (\text{gradul de personalizare}) + (1 - \text{gradul de personalizare})$$

Indicele de experiență este determinat prin compararea costurilor pentru accidente de muncă și bolile profesionale de la întreprinderea dată pe parcursul a patru ani precedenți la costurile tuturor întreprinderilor din aceeași unitate. Costul pentru accidente de muncă și bolile profesionale pentru fiecare cerere este calculat ca suma indemnizațiilor înmulțită la un factor

care ține de viitoarele costuri preconizate, în funcție de factorii de co-asigurare și de limite. Gradul de personalizare este un factor de credibilitate statistică care variază invers proporțional cu costurile preconizate ale întreprinderii. Indicele de risc ce rezultă este limitat la un maxim de 3. Cota totală a contribuțiilor unei întreprinderi aparte este suma cotei personalizate pe bază de risc și cota uniformă.

De fapt, procesul în sine este mai complex deoarece se fac câteva ajustări la diverse etape pentru a asigura că sistemul este bine-echilibrat din punct de vedere financiar. Mai mult, cota pe bază de risc este împărțită în două părți, și anume riscul pe termen scurt și riscul pe termen lung. Ponderea sa relativă variază după industrie. Acest lucru permite calcularea a doi indici de risc în baza a două grade diferite de personalizare. Credibilitatea statistică a costurilor pe termen scurt este mai mare decât cea a costurilor pe termen lung.

Conform sistemului retrospectiv, sunt realizate rambursări sau suprataxe, cele din urmă fiind maxime, către întreprindere în baza unei comparații a costurilor suportate de întreprindere și contribuția plătită (prin aplicarea cotei personalizate) patru ani mai târziu. De exemplu, o întreprindere care în anul 2013 conform sistemului retrospectiv plătește contribuția sa în 2013 care este calculată prin utilizarea cotei personalizate descrise mai sus. O rambursare sau supratăxă va fi determinată în anul 2017 ce constă în diferența dintre contribuția plătită în anul 2013 și costurile suportate pentru accidente ce au avut loc în anul 2013. Astfel de costuri sunt calculate la data de 31 decembrie 2016 luând în considerare plățile făcute până la acea dată și o estimare a plăților viitoare. Angajatorii au posibilitatea de a selecta o limită per cerere pentru calcularea costurilor pentru accidente care să întrunească cel mai bine necesitățile lor de asigurare.

Bibliografie

Eurostat.2008. NACE Rev.2 Clasificarea statistică a activităților economice în Comunitatea Europeană, Metodologiile Eurostat și Documentele de Lucru (Luxembourg).

Biroul Internațional al Muncii (OIM).1986. *Raport asupra Simpozionului cu privire la Protecția contra Accidentelor de Muncă și Bolilor Profesionale pentru Țările în curs de dezvoltare în Asia și Pacific*, Bangkok 28 1 Octombrie-1 Noiembrie 1985 (Bangkok, OIM Biroul Regional pentru Asia și Pacific).

—. 1992. *Securitatea socială: Ghidul angajatului* (Geneva).

—. 1984. *Introducere în Securitatea Socială* (Geneva).

Biroul Internațional al Muncii (OIM)/Asociația Internațională pentru Securitatea Socială (ISSA). 1998. *Principii ale Securității Sociale* în manual de instruire privind Securitatea socială, Volumul 1 (Geneva,OIM).

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova 2012. *Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2012* (Chișinău).

Plamondon, P. et al. 2002. *Practica actuarială în securitatea socială*, Metode cantitative în Protecția Socială (Geneva, OIM).

Site-uri WEB

<http://statbank.statistica.md/pxweb/database/EN/databasetree.asp>

<http://www.workcover.nsw.gov.au/>

<http://www.wsib.on.ca/>

<http://www.acc.co.nz/>

